

มองสถาปนิกจากมุมการเมือง*

Architects from Political Perspective

*บรรยายเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2546 ณ อาคารเรียนรวมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

ศาสตราจารย์ ดร. วิมลสิทธิ์ หรยางกูร

คุณอภิสิทธิ์เป็นคนรุ่นใหม่ที่จะมาเป็นวิทยากรในหัวข้อสัมมนาเรื่อง มองสถาปนิกจากมุมการเมือง จุดประสงค์ใหญ่ก็คงจะต้องการสร้างความรู้เข้าใจ ระหว่างการเมือง สถาปัตยกรรมและวิชาชีพ รวมทั้งแนวโน้มของการศึกษา เข้าใจว่าคุณอภิสิทธิ์เคยอยู่ในวงการการศึกษา สำหรับการเมืองกับสถาปัตยกรรมไม่ใช่เป็นเรื่องที่เห็นพ้องกัน ในอดีตมีสถาปนิกที่มีชื่อเสียงอย่าง Hausman ที่รับใช้โปเลียน หรือว่า Albert Spear ที่ทำงานให้ฮิตเลอร์ รวมทั้งของไทยเราก็มีบุคคลอย่างเช่น หลวงวิจิตรวาทการ หลวงบูรกรรมโกวิท หรือแม้กระทั่งคุณหมิว อภัยวงศ์ ซึ่งออกแบบอาคารสองข้างถนนราชดำเนิน เป็นที่กระจ่างชัดว่าการเมืองกับสถาปัตยกรรมเป็นเรื่องเดียวกัน ไม่ได้แยกกัน แต่ในปัจจุบันนี้ก็ดูเหมือนว่าวิชาชีพของเรา การศึกษาสถาปัตยกรรมก็ดี เข้าใจว่ายังได้รับการยอมรับไม่เต็มที่เท่าที่ควร วันนี้คงจะไม่ได้พยายามจะชี้แนะเรื่องอะไร แต่ว่าก็เป็นโอกาสอันดีที่จะได้นักการเมืองที่มีชื่อเสียงได้เข้ามาให้ข้อคิดเห็น ผมก็ขอโอกาสนี้ขอบคุณ คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในนามของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ท่านคณบดี ท่านอาจารย์ นักศึกษา และแขกผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่านครับ ต้องขอขอบคุณทางคณะฯ ที่ได้เชิญผมมา ต้องยอมรับว่าโดยปกติผมจะได้รับเชิญไปบรรยายในสถาบันการศึกษามาก คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เป็นคณะหนึ่ง ซึ่งผมยังไม่เคยมีโอกาสได้มาบรรยายเลย แล้วก็ขอบคุณคณะครับที่มอบของให้ก่อน ไม่แน่ว่าบรรยายเสร็จยังอยากจะทำอยู่หรือเปล่า เนื่องจากไม่แน่ใจว่าสิ่งที่ต้องการจากผมในฐานะนักการเมืองที่จะมาคุยกับพวกเรา จะเป็นในประเด็นไหนบ้าง เพราะว่าก็มีภาระประสานงานกันมาล้นหน้าระดับหนึ่ง เท่าที่ทราบความต้องการก็คือว่า อยากจะให้นักศึกษาตระหนักถึงความเชื่อมโยงของวิชาชีพของเรากับปัญหาของเศรษฐกิจการเมืองโดยสมบูรณ์ ผมเข้าใจว่าเรามีเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ที่จริงผมตั้งใจว่าจะไม่พูดยาวจนเกินไป เพราะตั้งใจว่าจะให้เวลาเต็มที่สำหรับการซักถาม การแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะได้ตรงตามความสนใจ ประเด็นที่ผมจะพูดกว้างพอสมควร เพราะฉะนั้นจะไม่สามารถลงลึกได้ทุกอย่าง แต่ว่าจะทำให้พวกเราสามารถหยิบสิ่งที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ และก็จะได้แลกเปลี่ยนกันอย่างเต็มที่ ผมขอภัยที่มาถึงล่าช้าเล็กน้อย มี 2 เหตุผล เหตุผลแรก ก็ยอมรับว่าออกมาจากพรรคช้า เพราะว่ามีคนมาพบเยอะ ช่วงนี้ถ้าใครมาพบแล้วไม่ให้พบเดี๋ยวผมจะลำบาก ก็ต้องพยายามพบให้มากที่สุด แล้วก็ขอตัวว่ามีบรรยายครับ เหตุผลที่สองก็คือว่า มาถึงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้วก็วนอยู่สัก 2 รอบ ในที่สุดก็ทำให้ล่าช้าไปเล็กน้อย

ผมอยากจะเริ่มอย่างนี้ว่า สิ่งหนึ่งซึ่งคงจะต้องพูดก็คือเรื่องของเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป โดยข้อเท็จจริงมันก็มีผลกระทบกับวิชาชีพในทุกอาชีพ ซึ่งวิชาชีพสถาปนิกก็ไม่ใช่ข้อยกเว้น เราพยายามจับกระแสว่า ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มันคืออะไร ผมก็เรียนเบื้องต้นว่า ความเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลอย่างมากในช่วงประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมา คงหนีไม่พ้นเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ผมว่านักศึกษาที่เข้าใจดีอยู่แล้ว เพราะว่าในยุคนี้ไปที่ไหนเขาก็เน้นอยู่เสมอว่าเป็นยุคของข่าวสาร เป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ แล้วตรงนี้ก็มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อย่างมาก กระแสที่เรามักจะเรียกว่ากระแสโลกาภิวัตน์ ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีตัวนี้ เพราะว่าเทคโนโลยีตัวนี้มีส่วนสำคัญในการที่จะทำลายอุปสรรค สิ่งกีดขวางทั้งหลาย ในแง่ของการติดต่อสื่อสารในการเชื่อมโยงกันนี้ หรือในการเชื่อมโยงคนในโลกเข้าหากัน เมื่อเทคโนโลยีตรงนี้พัฒนาเร็วมาก แล้วคนเชื่อมโยงกัน ก็ทำให้การติดต่อสื่อสารทำได้ง่าย ทำได้เร็ว แล้วก็ทำได้ในต้นทุนที่ไม่มาก ซึ่งถ้าคุณเดิน เราก็อาจมีความรู้สึกว่ามันแปลกอะไร เพราะว่าทุกยุคทุกสมัยก็มีการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือเครื่องมือสำหรับมนุษย์ที่จะนำไปใช้ แล้วก็เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาไป เราก็เปลี่ยนแปลงวิธีการที่เราทำงาน วิถีชีวิตของเราบางอย่างไม่มากนักน้อย แต่ว่าสิ่งที่อาจจะแตกต่างไปก็คือว่า เทคโนโลยีตัวนี้ไม่ได้แค่เชื่อมโยงคนเข้าหากัน แล้วจบตรงนั้น เพราะว่าเมื่อคนเชื่อมโยงเข้าหากันแล้ว สิ่งหนึ่งที่ตามมาในแง่ของผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ ในเชิงการเมือง ในเชิงวัฒนธรรม เรื่องของสังคมทั่วไป แล้วก็การใช้ชีวิตของพวกเราทุกคน

เศรษฐกิจเราก็ทราบชัดเจนว่า เศรษฐกิจของทุกประเทศก็มีลักษณะของการถูกดึงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลกมากขึ้น ประเทศไทย เศรษฐกิจไทยโดยพื้นฐานก็เป็นเศรษฐกิจที่เปิดอยู่แล้ว เพราะว่าระบบเศรษฐกิจของเราก็เน้นการค้าขายระหว่างประเทศมานานพอสมควร โดยเฉพาะ ตั้งแต่เรามีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาจนถึงวันนี้ก็ 40 กว่าปีแล้ว ความผูกพันของระบบเศรษฐกิจไทยกับเศรษฐกิจโลกก็ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สัดส่วนหรือมูลค่าของการส่งออก บวกกับมูลค่าของการนำเข้า ในปัจจุบันนี้มันเกินรายได้ประชาชาติมาก แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจของเราเชื่อมโยงกับต่างประเทศมากแค่ไหน แล้วก็ต้องยอมรับว่า จากความเชื่อมโยงนี้ทำให้เศรษฐกิจในช่วงตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา เติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความคาดหวังอย่างมากต่อเศรษฐกิจไทย จนกระทั่งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจก็เป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อมโยงเข้าสู่เศรษฐกิจโลกนำมาซึ่งความผันผวน ความแปรปรวน แล้วก็ถ้าเราไม่มีความพร้อม เราก็จะประสบปัญหาที่รุนแรงได้เหมือนกัน พูดง่าย ๆ ก็คือว่าสิ่งที่มากระทบกระแสโลกาภิวัตน์ ก็มีทั้งด้านบวกและด้านลบ

ปัจจุบัน รัฐบาลก็พยายามพูดว่า เราจะพยายามที่จะให้เศรษฐกิจภายในประเทศมีความสำคัญมากขึ้น นั่นก็คือลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ ซึ่งถ้าพูดกว้าง ๆ อย่างนี้ก็คงไม่ใช่เรื่องที่ดี เพราะว่าเราก็คงไม่อยากจะให้เศรษฐกิจของเราต้องผันผวนตามเศรษฐกิจโลกจนเกินไป แต่ว่าในความเป็นจริง เราจะทำได้แค่นี้ก็เป็นเรื่องที่มีเครื่องหมายคำถามอยู่ เพราะว่าปัจจุบันเราก็พึ่งรายได้จากการส่งออกมาก แล้วเราก็ต้องนำเข้าสินค้าสำคัญ ๆ ตั้งแต่น้ำมันไปจนถึงเครื่องจักร อะไหล่ต่าง ๆ ซึ่งถ้าเราบอกว่าเราจะลดทั้งมูลค่าการนำเข้าและมูลค่าการส่งออกด้วย หรือการพึ่งพจากต่างประเทศด้วย



มันก็มีขีดจำกัดอยู่ เพราะเราก็เป็นระบบเศรษฐกิจเสรี และขณะที่เราพูดอย่างนี้ เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการรวมตัวกันในทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ก็ต้องเดินทางต่อ อย่างประเทศไทย เราคิดง่าย ๆ ว่าถ้าเราอยู่ของเราคคนเดียว แล้วเอาแค่เฉพาะจีนประเทศเดียวซึ่งกำลังเปิดประเทศมากขึ้น เข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น เราจะอยู่อย่างไร เพราะว่าแรงดึงดูด 3 – 4 ปีที่ผ่านมาเริ่มเห็นชัด แรงดึงดูดของจีนในการสร้างขีดความสามารถของตัวเองในการผลิตสินค้ามากมาย ตั้งแต่สินค้าซึ่งอาศัยแรงงานถูก ๆ ไปจนถึงสินค้าซึ่งใช้เทคโนโลยีสูงพอสมควร จีนก็เป็นตลาดที่ใหญ่มากในแง่ของประชากร ถ้ารายได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วก็ยิ่งน่าดู ในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจการที่เราเข้าไปผูกพันในเรื่องต่าง ๆ มันก็หลีกเลี่ยงได้ยาก แต่เฉพาะตรงนี้ก็พอมองเห็นว่าในวันข้างหน้าเมื่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีการกระชับไปสู่ความร่วมมือที่ไม่ใช่แค่กว้างขึ้น แต่ว่าลึกกลงไปด้วยการแข่งขัน แม้แต่การประกอบอาชีพ นักวิชาชีพต่าง ๆ จะช้าจะเร็ว หรือจะมีมาตรการรองรับเท่าไรก็อีกเรื่องหนึ่ง แต่ก็พอคาดหมายได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น นี่เป็นตัวอย่างว่าก็ต้องกระทบกับตัวเราไม่มากนัก

ในแง่การเมือง ผมก็คิดว่าที่เราพูดกันเสมอว่าสงครามเย็นสิ้นสุดลง ก็คือความขัดแย้งในเรื่องของอุดมการณ์ ลัทธิบางอย่าง ซึ่งเป็นการต่อสู้กันอย่างต่อเนื่องยาวนานก่อนสงครามโลกมาอีก ดูเหมือนกับว่าไม่มีแล้ว ความขัดแย้งก็จะไปเรื่องอื่น ตอนนี้ก็เรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ซึ่งกลายเป็นเงื่อนไขของความขัดแย้งขึ้นมาใหม่ แต่ว่าในแง่ของระบบการเมืองเหมือนกับที่ระบบเศรษฐกิจที่ผมบอกว่า หลายประเทศพยายามจะชอบหรือไม่ชอบก็แล้วแต่ ก็จะถูกดึงเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจเสรี การเมืองก็คล้าย ๆ กัน การเมืองก็ถูกดึงเข้าไปในเรื่องของการเมืองในวิถีทางของเสรีนิยม ประชาธิปไตย ตรงนี้ก็เป็นสิ่งซึ่งมีผลกระทบมาถึงเราด้วย กรณีของการเมืองไทยก็เช่นเดียวกับเศรษฐกิจไทย ผมมองว่าพื้นฐานของเราดีพอสมควรในแง่ที่ว่า เราก็เคยได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประชาธิปไตย มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก แล้วก็โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2540 เราก็มีการเริ่มต้นกระบวนการของการปฏิรูปทางการเมือง ซึ่งถ้าว่าไปแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเทียบกับรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

ก็ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความก้าวหน้ามาก พื้นฐานตรงนี้ก็พื้นฐานที่ดี เหมือนกับที่ผมบอกว่าเศรษฐกิจไทยก็มีพื้นฐานดีจากการที่เป็นเศรษฐกิจที่เปิด เป็นเศรษฐกิจที่อิงอยู่กับภาคเอกชนและกลไกตลาด เพียงแต่ว่า ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็พยายามพูดด้วยความระมัดระวังว่า เรากำลังมีผู้นำซึ่งอาจจะไม่เชื่อในแนวทางนี้ เพราะว่าความคิดของท่านค่อนข้างไปในทางที่อยากจะเห็นโครงสร้างของเศรษฐกิจการเมืองไทยเป็นคล้าย ๆ กับเพื่อนบ้านทางใต้ของเรา เพราะว่าท่านเชื่อเรื่องความนิ่งของการเมืองเพื่อประโยชน์ในการจัดการของฝ่ายบริหาร ท่านเชื่อว่ามันคือคำตอบที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพ ซึ่งก็มีสิทธิที่จะเชื่อ แต่ว่าผมก็วิจารณ์ได้ แล้วก็ยินดีจะวิจารณ์นะครับ แต่ว่าเราไปเรื่องอื่นก่อน

ในแง่สังคม สิ่งที่เราคงปฏิเสธไม่ได้ก็คือว่า วัฒนธรรมก็มีการแลกเปลี่ยนมากขึ้น เพราะฉะนั้น โดยเฉพาะพวกเราที่เป็นนักศึกษาอยู่ในวัยนี้ก็ทราบดีอยู่แล้วว่า อิทธิพลของวัฒนธรรมเข้ามาจากที่ต่าง ๆ บางคนก็อาจจะอยากตั้งเป้าว่า ทุกอย่างเป็นวัฒนธรรมตะวันตกที่จะมาครอบงำ ซึ่งความจริงก็ไม่ใช่ มันก็แลกเปลี่ยนกันไปหมด ที่ดูหนังฟังเพลงก็ทราบว่าไม่ใช่มีตะวันตกอย่างเดียว หนังสือปุ่น แม้กระทั่งหลายต่อหลายประเทศก็ส่งผลในการแลกเปลี่ยนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเรา ซึ่งถ้าถามผม ผมว่ามันไม่ได้เป็นเรื่องที่ดีหรือเลวเสมอไป บางคนก็มีความรู้สึกว่าสิ่งเหล่านี้คือความทันสมัย ผมว่ามันไม่ใช่ความจริง แต่คนที่บอกว่าสิ่งเหล่านี้กำลังจะทำลายสังคมเรา ก็ไม่ใช่ความจริง แต่พอพูดไปแล้วถ้าเราย้อนกลับไปประวัติศาสตร์ เราก็จะพบว่า สิ่งที่เราเรียกว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย มันก็มาจากการผสมผสานสิ่งที่มาจากภายนอก ไม่ใช่ว่าทุกอย่างที่เราเรียกว่าวัฒนธรรมไทยในวันนี้อยู่เฉพาะตรงนี้ มาจากตรงนี้เท่านั้น ก็ไม่ใช่ แต่ว่าสิ่งหนึ่งที่ทำให้สังคมของเราสงบสุขพอสมควรเทียบกับหลายต่อหลายประเทศที่มีความขัดแย้งกันอยู่ ก็เพราะว่าเราค่อนข้างจะสามารถที่จะยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากภายนอก และหาทางที่จะนำมาเป็นความสุขส่วนหนึ่งของเราได้ เพียงแต่ว่าในยุคปัจจุบันกระแสมันรุนแรงมากจนกระทั่งมันก็ย่อมมีปฏิกิริยาที่ต่อต้านกันมา เพราะฉะนั้น สิ่งที่เราควรจะควบคู่ไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ตรงนี้ก็คือ กระแสของท้องถิ่นนิยม หรือความพยายามที่จะกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกเกี่ยวกับความมีเอกลักษณ์ของตัวเอง ตั้งแต่ระดับประเทศไปถึงระดับท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ดี ผมคิดว่าก็ทำให้เราได้หวนกลับไปมอง แล้วก็ดูหลายสิ่งหลายอย่างซึ่งบางทีก็ถูกมองข้ามไป ก็เป็นเรื่องที่ดี ตรงนี้ก็เกี่ยวกับพวกเรานั่นเอง เพราะว่าส่วนหนึ่งที่มันสะท้อนออกมาเป็นงานทางด้านสถาปัตยกรรม แล้วก็การทำงานของเรด้วย ก็คงจะเป็นเรื่องที่พูดต่อไป ที่นี้จากภาพความเปลี่ยนแปลงตรงนี้ ก็เป็นประเด็นซึ่งนำมาสู่ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางการเมือง บทบาทของภาครัฐ รวมทั้งที่เป็นการเมืองและภาคราชการกับวิชาชีพ ผมมองว่าความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจก็ดี สังคมก็ดี การเมืองก็ดี ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมเปลี่ยนแปลงไปอีก ตรงนี้ก็คงหนีไม่พ้นที่จะต้องบอกว่า ผมกับรัฐบาลต้องมองต่างกัน คือผมมองว่าแนวโน้มในปัจจุบันและในอนาคต สิ่งที่น่าจะเกิดขึ้นก็คือ รัฐควรจะเล็กลง สังคมควรจะใหญ่ขึ้น เพราะผมมองว่าปัจจัยหลัก ๆ ที่เป็นแรงขับเคลื่อนที่เป็นพลวัตในแง่ของการเปลี่ยนแปลง ไม่ได้เกิดขึ้นจากรัฐอีกต่อไป แต่จะเกิดขึ้นจากเทคโนโลยีที่ได้พูดไป

แล้วส่วนหนึ่ง จะเกิดขึ้นจากสภาพของการแข่งขัน จากภายนอกบ้าง จากภายในบ้าง และจากแต่ละสังคม ไม่ได้เกิดขึ้นจากภาครัฐด้วย จะเกิดขึ้นจากภาคเอกชน จะเกิดขึ้นจากวงการต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งมันหมายความว่า การจัดระบบการบริหารจัดการ ถ้าไปคิดอยู่ในกรอบที่เหมือนกับในอดีต คือ มองว่ารัฐเป็นตัวนำ จะไม่ถูกต้อง จะให้คำตอบซึ่งไม่สามารถที่จะมีความยืดหยุ่น ความคล่องตัวในการที่ปรับเข้ากับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ ง่ายขึ้น ๆ ว่า เรายังคิดว่า รัฐจะต้องให้คำตอบในแง่ของการบริการอะไรทั้งหมด ผมก็เชื่อว่าจะไปได้ยาก

เมื่อ 11 ปีที่แล้วตอนที่ผมเข้ามาเป็นผู้แทนราษฎรครั้งแรก ผมยังจำได้ว่าสิทธิพิเศษอย่างหนึ่งที่ให้กับผู้แทนราษฎรคืออะไรู้ใหม่ครับ ขอโทรศัพท์สักเบอร์ พวกเรายังรู้ว่าสิทธิพิเศษสมัยก่อนตอนนั้น ปกติธรรมดาใครขอโทรศัพท์สักเบอร์หนึ่งรอลงหลายเดือนเลย แต่ว่าตอนหลังพอรัฐวิสาหกิจยอม และอนุญาตให้เอกชนเข้ามาให้บริการทั้งหลาย ตั้งแต่โทรศัพท์พื้นฐานมาจนถึงโทรศัพท์มือถือ มาจนถึงบริการอื่น ๆ ถึงได้ตอบสนองความต้องการได้ ผมบอกพวกเราคงงง เพราะว่าวันนี้การมีโทรศัพท์สักเบอร์หนึ่งมันไม่ใช่เรื่องยากแล้ว ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์พื้นฐาน หรือว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือ ยังไม่พูดถึงแปรสัญญาสัมปทาน แต่ว่าคือตัวอย่างว่า พอโลกเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน กำลังของภาครัฐในการที่จะมากำหนดบทบาททุกสิ่งทุกอย่างก็ทำไม่ได้อีกต่อไป คือถ้าทำได้ก็จะเป็นรูปแบบของโครงสร้างที่แข็งตัวจนเกินไป อันนี้ก็เป็นอีกตัวอย่าง แต่ว่าที่จริงงานเกือบทุกส่วนของภาครัฐต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน เพราะฉะนั้น แม้แต่บทบาทของภาครัฐในการที่จะมาเกี่ยวข้องกับการควบคุมหรือการกำกับดูแลก็ต้องเปลี่ยน สมัยก่อนถ้าเข้าใจไม่ผิด เวลาภาครัฐจะไปก่อสร้างอะไร พูดย่าง ๆ ก็คือต้องไปดูและก็ทำด้วยตัวเองในระบบราชการ แล้วก็คิดอยู่ในกรอบที่ว่าเป็นวิธีทำให้เราดูแลทุกเรื่องได้ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยก็ต้องมีกฎระเบียบ มีความกระชับ ดีไม่ดีก็ต้องมีการผูกขาดให้รัฐไปทำทุกสิ่งทุกอย่างเสียเอง ผมเข้าใจว่านั่นคือสาเหตุว่า ในยุคหนึ่งเราจึงมีตึกแถวที่น่าเกลียดเหมือนกันหมดทั่วประเทศ แต่ว่ายุคนี้ไม่ใช่ แล้วก็ไม่ควรจะเป็นอย่างนั้น เราก็จะเห็นว่ายุคนี้การจะทำอะไร หรือการที่จะกำหนดแนวทาง การที่จะควบคุมดูแลเป้าหมายอะไรก็แล้วแต่ จะไปคิดว่า รัฐคิดเอง ทำเอง กำหนดเอง ควบคุมเอง มันไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และไม่แก้ปัญหาด้วย เราพบความจริงว่า กฎระเบียบทั้งหลายซึ่งออกมาควบคุม มาแก้ปัญหาหนึ่ง ก็มักจะไปสร้างอีกปัญหาหนึ่ง หรือไปสร้างช่องโหว่ช่องทางในการที่จะใช้อำนาจไปในทางที่ผิด หรือในการทุจริตคอร์รัปชันได้ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นจริง ๆ แล้ว รูปแบบของรัฐที่เปลี่ยนแปลงไปทั่วโลก แนวโน้มก็คือว่าต้องพยายามทำรัฐให้เล็กลง เพราะหลายสิ่งหลายอย่างซึ่งจะเป็นคำตอบให้สังคม สังคมสามารถหาคำตอบให้ตัวเองได้ กรณีของวิชาชีพต่าง ๆ ก็เหมือนกัน และแนวโน้มระยะหลังเราจึงเห็นว่า จากเดิมซึ่งอาจจะพูดถึงเฉพาะแพทย์กับทนายความว่าเมืองศรีราชาชีพ มีวิธีการกำกับดูแลการทำงานของวิชาชีพตัวเอง ก็ขยายมาเรื่อย ๆ ซึ่งก็รวมถึงวิศวกร รวมถึงสถาปนิก และก็นายแพทย์ก็มีเพิ่มเติมมาแยกเป็นทันตแพทย์ มีในส่วนของการเภสัชกร มีในส่วนของการพยาบาล ซึ่งก็หมายความว่า การประกอบวิชาชีพเหล่านี้จากปัจจุบันไปจนถึงอนาคต แนวโน้มก็คือว่าไม่ใช่เรื่องของแต่ละคนที่ต่างก็ประกอบอาชีพ

หรือวิชาชีพอิสระมากนักอยู่แล้วแต่ไปเรื่อย ๆ และมีรัฐบาลเป็นผู้ดูแล มันไม่ใช่แล้ว มันจะเข้าสู่ระบบ ซึ่งตัวคนในวิชาชีพต้องมีส่วนสำคัญในการดูแลกันเอง

หลักหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา เราก็ก้าวไปในแนวทางเรื่องของวิชาชีพครูเช่นเดียวกัน ที่พยายามที่จะให้เมืองครุวิชาชีพครูที่เป็นอิสระมากขึ้นนะครับ แล้วก็ดูแลตนเองได้มากขึ้น เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็สำคัญก็คือ พวกเราเมื่อจบการศึกษาไป แล้วไปประกอบวิชาชีพก็คงจะต้องมีแนวทางที่ถูกกำกับควบคุม แต่ว่าจากนี้ไปจะเป็นเรื่องของทุกวิชาชีพด้วยกันเองเป็นหลัก และควรจะเป็นอย่างนั้น ซึ่งก็เป็นโจทย์ เป็นการบ้านสำหรับคนในวิชาชีพว่า ต้องมีส่วนร่วมในการสร้างองค์กรวิชาชีพที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น เมื่อพูดอย่างนี้เดี่ยวจะถามที่ผมมองไม่เหมือนกับรัฐบาลของท่านนายกฯ เพราะอะไร ผมมองว่า จากวิธีการดำเนินนโยบายที่ท่านเรียกว่าปฏิรูประบบราชการในช่วงปีที่ผ่านมา ท่านมีแนวโน้มที่จะทำให้รัฐใหญ่ขึ้น แล้วก็สังคมเล็กลง เพราะท่านก็ชอบตั้งกระทรวง ชอบคำว่าต้องมีเจ้าภาพ พูดเสมอว่ารัฐบาลนี้ถ้าเป็นเรื่องการเมืองการบริหารก็พูดถึงเจ้าภาพ ถ้าบริหารเศรษฐกิจก็บริหารแบบเจ้ามือ คิดต่อเอาเองว่าเจ้ามืออะไร แนวทางก็คือ รัฐบาลนี้ก็มีความเชื่อในการขยายหน่วยงาน อย่างเช่น กระทรวง ทบวง กรม แล้วก็แนวทางที่จะเห็นความหลากหลายในการทำงานเกี่ยวกับบริการสาธารณะในแง่ที่ว่า มีทั้งราชการส่วนกลางส่วนหนึ่ง แต่ว่าจะต้องมีองค์กรท้องถิ่น มีองค์กรวิชาชีพ มีอะไรต่ออะไรเยอะแยะอีก ดูเหมือนว่ายังไม่ค่อยยอมรับกัน ปีนี้ผมก็เชื่อว่ารัฐบาลก็จะเดินหน้าในการดึงอำนาจไปสู่ระบบ อย่างเช่นกรณีของท้องถิ่น ก็คาดว่าจะมีนโยบาย ใช้คำของรัฐบาลก็ได้ ไปบูรณาการท้องถิ่น ก็พูดง่าย ๆ ว่า อบต. จะหายไปประมาณ 5,000 แห่ง อย่างนี้เป็นต้น ในขณะที่ผมมองว่า ความจริงทิศทางแนวโน้มที่น่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริงของโลก วันข้างหน้าจะต้องเห็นองค์กรในลักษณะนี้มาทำงานร่วมกันกับฝ่ายต่าง ๆ ในสังคมมากขึ้น และผมก็ยังเชื่อนะครับว่าในที่สุดก็หนีไม่พ้นกัน เพราะว่า ถ้าต้องการตั้งเป้าภาครัฐ ภาคราชการให้ใหญ่ ก็จะไปไม่ไหวด้วยเหตุผลหลายอย่าง ทั้งในเหตุผลที่ว่าไม่ตอบสนอง ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ สองก็คือว่า ภาระจะมากเกินไปในแง่ของการเป็นภาระกับงบประมาณและภาษีอากร และในแง่ที่ว่า บุคลากรที่จะต้องมาทำงานในภาครัฐหรือในภาคราชการ และกลุ่มประชาชนหรือวิชาชีพที่ต้องมาคอยขออนุญาตอะไรจากภาคราชการ จะทำงานด้วยความยากลำบาก ไม่คล่องตัว ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็มีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น สิ่งที่ผมคิดในแง่ความสำคัญสูงสุดว่าโครงสร้างหรือภาพรวมของเศรษฐกิจการเมืองมากระทบกับวิชาชีพอย่างไร ผมก็ต้องมาบอกสิ่งแรกว่า วันนี้และในอนาคต วันที่แต่ละกลุ่มวิชาชีพต้องคิดถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับวิชาชีพตนเอง และต้องสามารถที่จะหาวิธีการที่จะบริหารจัดการ และดูแลมาตรฐานวิชาชีพของตัวเองให้ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น โดยรูปแบบ ผมเชื่อว่าทางนี้เป็นคำตอบที่จะสอดคล้องกับโลกปัจจุบัน โลกอนาคต แต่ว่าในสังคมไทยก็ยังมีปัญหาอยู่มากในเรื่องขององค์กรหรือสมาคมวิชาชีพ ยกตัวอย่างเช่น เราจะเห็นว่าเรายังไม่ค่อยมั่นใจองค์กรวิชาชีพเวลาที่เกิดปัญหาขึ้นว่าจะกล้าที่จะดำเนินการกับคนในวงการเดียวกันไหม เพราะฉะนั้นก็จะยกตัวอย่างวงการอื่น เช่น กรณีแพทย์ เวลาที่มีการร้องเรียนว่าแพทย์กระทำความผิด คนก็ยังไม่มั่นใจว่า เอาจริงแล้วแพทย์ด้วยตัวเอง หรือองค์กรวิชาชีพของแพทย์กล้าที่จะ

ลงโทษพวกเดียวกันเองจริงจังแค่ไหน แล้วก็ข้อเท็จจริงอันนี้ หรือสภาพความเป็นจริง อันนี้ก็ยังเป็นสิ่งซึ่งน่าเป็นห่วง เมื่อวันศุกร์ผมก็เพิ่งไปพบกับสมาคมนักข่าว ผมก็บอกเขา เหมือนกันว่า แม้แต่สื่อมวลชนเองก็เถอะ คุณกล้าที่จะปิดกั้นดูแลวงการของคุณเองชัดเจนแค่ไหน ผมก็ยังถามเขาตรง ๆ อีกว่าเวลานักการเมืองตั้งกรรมการสอบการทุจริตกันเอง ข้าราชการสอบการทุจริตกันเอง สื่อมวลชนที่จะต่อว่าอยู่ตลอดเวลาว่าช่วยกัน ไม่เอาจริงเอางี้ ได้แต่ตัวเล็ก ๆ หรือว่าจะลงโทษอะไรก็ลงโทษไม่จริงจัง ผมก็เลยย้อนถามว่าแล้วกรณีของสื่อมวลชน เวลาสื่อมวลชนทำผิดจรรยาบรรณ คุณลงโทษอะไรไปบ้างแล้ว เขาก็ยอมรับว่ายาก ที่นี้ตรงนี้นั้นท้าทาย โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ เพราะว่าเมื่อสังคมและโครงสร้างตนเอง การปรับพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งจากเดิมเรียกว่า วัฒนธรรมการทำงาน บ้าง วัฒนธรรมองค์กรบ้าง หรืออะไรก็แล้วแต่ ก็ถูกท้าทายด้วย เพราะฉะนั้นก็มีปัญหาคือการรวมกลุ่มมันต้องแน่นแฟ้นมากขึ้น แล้วก็ต้องสามารถที่จะมากำหนดทิศทางของตนเองมากขึ้น แล้วผมคิดว่าแนวโน้มมันถูกแล้ว ดีกว่าที่จะให้รัฐมาคอยชี้มาคอยนำ แล้วมาคอยกำหนด แต่ว่าการรวมตัวที่แน่นแฟ้นขึ้น ก็ต้องไม่หมายความว่า แปลว่าอยู่บนพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์หรือกึ่งอุปถัมภ์ แล้วก็ความเป็นพวกกันอย่างเดียว นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ ที่ท้าทายสังคมไทยมาก

เวลาพูดถึงระบบอุปถัมภ์ กึ่งอุปถัมภ์ ผมไม่ได้หมายความว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เลวร้าย แต่ว่าถึงจุดหนึ่งเราต้องแยกแยะระบบอุปถัมภ์หรือค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับระบบอุปถัมภ์ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ดีในแง่ของการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจกันในสังคม โดยเฉพาะในการใช้ชีวิตส่วนตัว คือถ้าสิ่งนี้ไม่มี เราก็จะกลายเป็นสังคมซึ่งไม่น่าไว้วางใจ เป็นสังคมซึ่งไม่รู้บุญคุณ เป็นสังคมซึ่งไม่อบอุ่น แล้วก็เป็นการทำลายจุดแข็งอย่างหนึ่งซึ่งอยู่ในสังคมพื้นฐาน แต่ขณะเดียวกัน ความสัมพันธ์หรือระบบอย่างนี้ที่ผมบอกว่าจำเป็นและเป็นเรื่องที่ดีในการใช้ชีวิตและการวางความสัมพันธ์ส่วนตัว ถ้าเราเอามาใช้กับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวมจนเกินไปก็เกิดปัญหา กับนักการเมืองใช่ไหมครับ นักการเมือง ส.ส. ทำอะไรมีบทบาทอย่างที่เราอยากเห็นตามอุดมคติของระบบการเมืองใหม่ ส่วนหนึ่งที่ไม่เป็นก็ เพราะว่าในที่สุด สังคมก็ยังผูกพันคาดหวังกับบทบาทของนักการเมืองในเรื่องของการอุปถัมภ์ในสังคม คนจำนวนมากก็ยังเห็นว่าผู้แทนของเราคนนั้นดีไม่ได้ อยู่ที่ว่าเขาให้ได้เห็นหน้าตาได้มากแค่ไหน เอาจบประมาณได้มากแค่ไหน มากกว่าการทำหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ หรือว่าทำหน้าที่ในทางฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในฐานะควบคุมดูแลกำกับฝ่ายบริหารได้มากแค่ไหน อย่างนี้เป็นต้น ก็เช่นเดียวกันคนในวงการนี้ บางทีเรารู้สึกว่า ถ้ามาเล่นงาน ถ้ามาเข้มงวดกวัดวั้นกันเองกลายเป็นคนไม่ดี เป็นคนไม่เอาพวกไป อันนี้ก็ท้าทายนะครับว่า ถ้าคนรุ่นใหม่ซึ่งกำลังจะต้องอยู่ในระบบที่ต้องเปลี่ยนแปลงความคิด ค่านิยม บางอย่างจะทำได้หรือไม่ ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่ย่าย ทว่าเป็นเรื่องที่จำเป็น

เพราะฉะนั้น เมื่อสิ่งแรกผมบอกว่า หนึ่งในแง่ของวิชาชีพในการมีบทบาทรวมตัวกันจะต้องเพิ่มมากขึ้น นั่นคือสิ่งสำคัญ สอง ก็คือเมื่อเป็นอย่างนั้น การปรับตัวเองจะต้องทำอย่างไร อันนี้เป็นประเด็นที่สอง ประเด็นถัดไปก็คือว่าแล้วในแง่ของวิชาชีพของทำนองเอง มีปัจจัยอะไรบ้าง ซึ่งก็จะมาเป็นตัวกระทบกับการทำงานหรือการเรียน เป็นตัวนำในทางความคิด

ความท้าทายที่รออยู่ข้างหน้า ผมก็มองดูว่ามีหลายเรื่อง ก็คงจะขอฝากไว้เพียงแค่ 2 – 3 ประเด็นเท่านั้นเอง

สิ่งแรกก็คือ ผมมองว่าอนาคตของประเทศและของสังคมจะนำไปสู่สังคมเมืองที่กระจุกตัวเกินไป อันนี้ก็เป็นปรากฏการณ์ที่ค่อนข้างจะธรรมชาติในแง่ของขั้นตอนกระบวนการของการพัฒนาประเทศ ไม่ได้หมายความว่าภาคการเกษตรหรือภาคชนบทจะไม่สำคัญ ไม่ได้หมายความว่าความหมายอย่างนั้น แต่หมายความว่า โดยโครงสร้างทางเศรษฐกิจและแนวโน้มชีวิตของคน ต้องมาผูกพันกับการใช้ชีวิตในเมืองมากขึ้น เพราะฉะนั้น ปัญหาหลายอย่างของประเทศที่ผูกพันมากับการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาเมืองก็จะเป็นปัญหาสำคัญ ผมคิดว่าพวกเราจะต้องมีบทบาทสำคัญในการคิดด้วย จะเห็นว่าจนถึงวันนี้เรายังบ่นกันมากว่าสรุปแล้ว ประเทศไทยและเมืองใหญ่ ๆ ของประเทศไทย โดยเฉพาะกรุงเทพฯ มีผังเมืองมีการยอมรับ มีการวางแผน มีการที่จะจัดระบบหรือจัดระเบียบให้เกิดขึ้นได้จริงมากน้อยแค่ไหน ซึ่งก็ดูว่ายังเป็นเรื่องที่ยากมาก และผมคิดว่าคนที่อยู่ในวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ต้องมีส่วนร่วมมากขึ้นในการช่วยประเทศชาติ การจะเปลี่ยนแปลงจากอะไรหลายอย่างเป็นเรื่องที่ยากมาก กรุงเทพฯ มีปัญหามากในเรื่องความแออัด มีปัญหามากในเรื่องของความปลอดภัย ซึ่งวิชาชีพนี้ต้องมีส่วนร่วมสำคัญในการที่จะช่วยกันแสวงหา และก็จะลามไปถึงเมืองอื่น ๆ ที่กำลังขยายตัว เพราะฉะนั้นพวกเราเห็นเมืองอย่างเช่น เชียงใหม่ หาดใหญ่ ก่อนนี้ก็มีปัญหาในลักษณะนี้ทั้งสิ้น โดยที่ส่วนใหญ่เราก็ไปไล่ตามแก้ปัญหาทันทีหลังมากกว่าที่จะใช้ศักยภาพของเราในเชิงการวางแผน ในเชิงความคิดที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นวิธีการซึ่งประหยัดกว่า ตรงจุด และมีประสิทธิภาพมากกว่า อันนี้ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่เป็นประเด็น

ประเด็นที่สอง แนนอนที่สุดที่เกี่ยวข้องกัน ก็เป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมในที่นี้ ผมจะหมายรวมถึงเกี่ยวกับผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ความจำเป็นที่จะต้องสร้างความตื่นตัว และคำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติจะเพิ่มขึ้นมาก ที่ผ่านมาก็มีการตื่นตัวเพิ่มขึ้นมาแล้ว แต่แล้วยังมีอีกหลายต่อหลายประเด็นที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกัน ต้องนึกถึงว่าต่อไปนี้จะก่อสร้างอะไร จะออกแบบอะไร ผลกระทบต่อการใช้พลังงาน ต่อการใช้น้ำ ต่อทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เรื่องของการที่จะมาแก้ไขบำบัดสิ่งที่เป็นมลพิษมลภาวะต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ก็จะมีมีความสำคัญมากขึ้น ๆ แล้วถ้าไม่คิดเรื่องนี้มันก็จะเหมือนกับที่ผมพูดไปในประเด็นก่อนหน้านี้ก็คือ ว่าเราก็ต้องมาไล่ตามแก้ปัญหาทันทีหลังซึ่งจะแพงมาก และก็มักจะแก้ได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้นเอง ก็อยากให้พวกเรามีความตื่นตัวในการมองไปข้างหน้า ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีค่อนข้างที่จะชัด

ประเด็นที่สามก็คือว่า ผมได้พูดไปก่อนหน้านี้ก็คือ เรื่องกระแสที่เกี่ยวข้อง ก็มองว่าตรงนี้ก็จะเป็นปัญหา หรือเงื่อนไขสำคัญที่ท้าทาย และก็จะมีความเสี่ยงที่สวนกันอยู่ตลอดเวลา ระหว่างกระแสโลกาภิวัตน์กับความพยายามที่จะรักษาเอกลักษณ์ต่าง ๆ ก็พูดยากกว่าในที่สุดมันจะออกมาอย่างไร แต่ว่าวงการนี้ก็จะมีส่วนสำคัญ เดียวนี้ลองนึกดูง่าย ๆ ว่าถนนหนทางดีขึ้นมาก เชื่อว่าพวกเรามีโอกาสเดินทางในประเทศไทยมากขึ้นกว่าเดิมมาก และ

ก็มีโอกาสผ่านเมืองใหญ่ ๆ และในเมืองใหญ่ ๆ ทั้งหลาย หรือแม้กระทั่งเมืองที่ไม่ใหญ่มาก เราก็เห็นว่า เดิมนั้นหลายสิ่งหลายอย่างก็ผุดขึ้นมาแล้ว ก็ถามมองในผลบวก เขาก็ว่าเจริญเร็ว แต่ความจริงตอนหลังเรามองไปแล้วเราก็นึกดู กลับตา ดู อะไรอยู่ไหน บอกไม่ได้ เหมือนกันหมดทุกที่ ซึ่งอันนี้ก็เป็นสิ่งที่ท้าทายว่าเราจะเดินไปอย่างไร ผมเองโดยส่วนตัวก็เข้าใจว่าคงต้องผสมผสานกัน แต่จะผสมผสานกันอย่างไร ไปทุกที่ก็เป็นกล่องสี่เหลี่ยมหมด เทสโก โลตัส ก็กล่องใหญ่หน่อย ห้างสรรพสินค้า ก็กล่องเล็กลงมาหน่อย มีร้านค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต เหมือนกันหมด ถามว่า สำหรับผู้บริโภค สำหรับคนที่เขาซื้อของ เขาชอบอย่างนี้ เขาก็ต้องยอมรับ แต่ว่าในขณะนี้ก็มีความรู้สึกว่ามีอะไรที่สูญเสียใหม่ ของเราเองก็ต้องคิดกันมากขึ้น

ประเด็นที่สี่ เอาเป็นประเด็นสุดท้ายที่จะฝากในส่วนนี้ก็คือว่า มีปัญหาเมื่อภาครัฐที่ต้องมาพึ่งองค์กรวิชาชีพ และกับภาคเอกชนมากขึ้น ที่จะมีความสำคัญอีกด้านหนึ่งก็คือปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ทุจริตคอร์รัปชันสมัยก่อนเป็นเรื่องของการที่เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจของตนเองไปเรียกผลประโยชน์จากเอกชน หรือไปเบียดบังเงินของภาครัฐ ถามว่าทุจริตแบบนี้ยังมีอยู่ไหม ก็ยังมีอยู่เล็กน้อย ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วไป เล็ก ๆ น้อย ๆ นี่ไม่ได้หมายความว่า มีน้อย แต่หมายถึงเป็นการทุจริตเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยังมาเรียกผลประโยชน์ที่คนมาติดสินบนที่อะไรต่าง ๆ แต่ว่าทุจริตคอร์รัปชันซึ่งมันเพิ่มขึ้นมามากตอนหลังก็คือการจัดทำโครงการทั้งหลายซึ่งให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ที่ปัญหานี้ก็ออกมาในหลายลักษณะ เช่น เราพูดถึงเรื่องการฮั้วราคา ก็มีความพยายามที่จะแก้ไขอยู่ แต่ว่าตอนหลังก็ตั้งแต่กระบวนการออกแบบ ตั้งแต่การกำหนดคุณลักษณะต่าง ๆ ซึ่งผมคิดว่าวิชาชีพนี้จะต้องมีส่วนสำคัญในการดูแลให้กระบวนการทั้งหลายไม่ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ไม่ชอบ ในทางที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวางในระบบราชการ นี่จะเป็นสิ่งที่ท้าทาย และผมคิดว่าองค์กรวิชาชีพจะต้องมีบทบาทมากขึ้น และก็ต้องระมัดระวังด้วยว่า ไม่ให้ตกไปเป็นเครื่องมือในบางเรื่อง ซึ่งอาจจะมีการดึงวิชาชีพเข้ามา

อันนี้ก็ยังเป็นปัญหาใหญ่ เพราะว่าผมสังเกตว่าทุกโครงการขนาดใหญ่ยังมีปัญหาอยู่ และก็พัวพันไปถึงขั้นตอนการออกแบบเสมอ ก็อยากให้เราได้ติดตามเรื่องเหล่านี้อย่างใกล้ชิด และเท่าทันสิ่งเหล่านี้ เอาละมันจะมีทุจริตที่ใหญ่กว่านี้ไหม ที่เขาเรียกว่าทุจริตเชิงนโยบาย แล้วจากทุจริต ก็ใช้คำว่าบูรณาการการคอร์รัปชันหรืออะไร การทุจริตหรือการบูรณาโกง ที่จะเป็นปัญหาใหญ่เกิดขึ้นต่อไป แต่ผมยังมองว่าทุจริตในรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และการให้เอกชนเข้ามาจัดทำโครงการในขั้นตอนของการกำหนดคุณลักษณะในการออกแบบ ในการประมูลอะไร ตรงนี้ยังมีปัญหาที่ต้องมาดำเนินการแก้ไขอย่างมาก ซึ่งหน่วยงานของรัฐโดยลำพัง ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานงบประมาณ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำนักงานกฤษฎีกา ที่ดูแลเรื่องระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัสดุต่าง ๆ ผมว่าไม่มีความเชี่ยวชาญเพียงพอที่จะมาจับสิ่งเหล่านี้ได้ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็จะเป็นอีกประเด็นใหญ่ ๆ ในเชิงนโยบายสำคัญที่จะต้องช่วยกันแก้ไข แล้วก็เป็นสิ่งดีทั้งหมด จะเป็นรูปแบบและความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น แล้วก็ทำให้ผมคิดว่าเราในฐานะที่จะต้องเป็นวิชาชีพที่

สำคัญในอนาคตต้องพยายามศึกษา แล้วก็นึกถึงความท้าทายเหล่านี้ให้มากในการที่จะหาคำตอบร่วมกัน เพราะว่าถ้าทำได้ผมคิดว่าจะช่วยให้กลไกต่าง ๆ ในสังคม ในระบบเศรษฐกิจการเมืองไปในทิศทางที่จะช่วยสนับสนุนความก้าวหน้า ความเจริญของประเทศ และคุณภาพชีวิตของคนในยุคสมัยนี้ แต่ถ้าหากว่าเรายังไม่หยิบเรื่องเหล่านี้มาแล้ว ช่วยกันหาคำตอบให้มาก ถ้าทั้งเอาไว้ หมายความว่าภาพของสิ่งเหล่านี้ก็เป็นเรื่องที่ไม่แก้ไขตามกระบวนการปกติของฝ่ายการเมืองบ้าง ของฝ่ายราชการบ้าง ปัญหามันก็จะสะสมมากขึ้นเรื่อย ๆ แล้วก็ส่งผลกระทบต่อพวกเราทุกคนในที่สุด

สุดท้ายแล้วผมจะให้ถามได้หมดทุกเรื่อง แต่ตอบหรือเปล่าเป็นสิทธิ์ของผม แล้วก็แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ก็คือว่า ทุกอาชีพแล้วก็ทุกคน เราไม่ได้อยู่ในสังคมเมือง ต้องย้ำสิ่งนี้ว่า ที่สุดอนาคตของพวกเขา ใครจะอยู่ตรงไหนอย่างไรก็ตาม เพราะฉะนั้นสำหรับพวกเราที่เป็นนักศึกษา ที่เป็นคนรุ่นใหม่ไปก็ต้องย้ำเสมอว่าชีวิตเราจะเป็นอย่างไร เราจะใส่ใจเฉพาะเรื่องตัวเราและรอบตัวเราไม่ได้ พวกเราก็ต้องถือว่าประสบความสำเร็จระดับหนึ่งแล้วที่มาเรียน มาศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาระดับนี้ แล้วก็เชื่อว่าหลายคนก็จะประสบความสำเร็จในการศึกษาระดับนี้ แล้วก็มีความก้าวหน้าในอาชีพการงานต่อไป แต่ผมบอกเลยครับว่านั่นไม่ได้เป็นหลักประกันว่า พวกเราจะมีชีวิตที่ดี ที่มีความสุข ถ้าสังคมและทุกอย่างรอบตัวเรามันเสื่อม มันไม่มีประโยชน์อะไรครับ เราจะรำรวย มั่งคั่ง มีตำแหน่งใหญ่โต แต่ว่าถ้าบ้านเมือง ไม่สงบเรียบร้อย ด้วยเหตุผลอะไรก็แล้วแต่ ความปลอดภัยมันก็ไม่มี ไปเที่ยวผับ ไปเที่ยวบ่อนทำใครอาจถูกยิงตายได้ มันก็ไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดี หรือวันดีคืนดีใครจะกระโดดลงมาเอาเราไปจี้คอ เพราะว่าเมื่อยาบ้า มันก็ไม่มีหลักประกัน เพราะฉะนั้นปัญหาต่าง ๆ ที่มันมีอยู่ในสังคม มันเป็นเรื่องของตัวเรา และแต่ละคนก็จะมีบทบาทมีส่วนร่วมได้ในการที่จะช่วยกันแก้ ลดปัญหาเหล่านี้ไม่มากนัก

นอกเหนือจากประเด็นที่อาจจะฝากไปแล้ว และเกี่ยวข้องกับแง่ของวิชาชีพโดยตรง เรื่องอื่นผมก็ไม่อยากที่จะไปละทิ้งเหมือนกัน ที่ผมบอกวิชาชีพดูแลกันเอง แต่ก็ต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม พวกเราทุกคนก็เหมือนกันว่าในชีวิตของเรา เราไม่ได้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว จากนั้นไปจบออกไป บอกเป็นอะไร เป็นสถาปนิก ใช่ แต่อาจต้องไปเป็นสามี เป็นภรรยา เป็นพ่อ เป็นแม่ ยังเป็นลูก เป็นอะไรก็ตั้งเยอะแยะ ในสมาคม ในชุมชน ในสังคม ซึ่งก็มีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้น ก็ไม่อยากให้ทั้งตรงนี้ไป เพราะว่าถ้าไม่อยู่ตรงนี้ก็จะมีปัญหา แล้วก็ขอเรียนว่าสังคมในปัจจุบันนี้ พวกเราก็มีโอกาสดีขึ้นกว่าเดิมมากจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เราอยากจะรู้อะไร มันง่ายกว่าในอดีตเยอะ ในอดีตถ้าอยากรู้เรื่องอะไรแล้วเป็นเรื่องไกลตัวเราก็ไม่รู้จะไปเริ่มต้นตรงไหน ไม่รู้จะต้องใช้เวลาเท่าไร แต่วันนี้เอาง่าย ๆ ว่า เขาเฉพาะแค่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต อย่างเดียวก็เป็นแหล่งข้อมูลมหาศาลที่เราสืบค้นได้ ที่เราเรียนรู้ได้ แต่ว่าเราจะใช้เครื่องมือเหล่านี้ เราจะต้องใช้ข้อมูลข่าวสารที่เพิ่มมากขึ้น เราจะใช้ทั้งความรู้ทั้งข้อมูลที่มีแหล่งไหลเข้ามาให้เป็นประโยชน์ได้อย่างไร เราจะตามอย่างเท่าทันได้อย่างไร มันเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะว่าในแง่ของคนรุ่นใหม่มันก็มีเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในเชิงของทักษะ ในเชิงของจุดแข็งจุดอ่อนที่มีการสะท้อนออกไป

ผมสอบถามคนที่อยู่ในแวดวงราชการและในภาคเอกชนเสมอว่า คิดอย่างไรกับคุณภาพคน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่จะออกมา คำตอบก็ค่อนข้างจะตรงกันคือว่า หนึ่งยอมรับว่าคนรุ่นใหม่มีความพร้อม มีความรู้มากกว่าที่เรียนมา นั่นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงระบบการศึกษาว่าระบบการศึกษาก็มีการพัฒนาออกไป เราฟังเรื่องการปฏิรูปการศึกษา เหมือนกับทุกอย่างมันเลวร้ายไปหมด จริง ๆ ไม่ได้เป็นอย่างนั้น เขาก็ยอมรับว่ามีความรู้ มีทักษะหลาย ๆ ด้านที่ดีขึ้น โดยเฉพาะผมเชื่อว่าพวกเราทุกคนก็ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้หลายด้าน เช่น ภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ ผมเชื่อว่า คนรุ่นใหม่ก็ทำสิ่งเหล่านี้ได้ดี แม้กระทั่งเรื่องความกล้าที่จะแสดงออก เราก็ได้รับโอกาส เราก็มีจุดนี้ที่เหนือกว่า เด่นกว่าในอดีตมาก

ในทางกลับกันก็ยอมรับตรงกัน เวลาที่ผมคุยในภาควิชาการและภาคเอกชน บางเรื่องก็กลับกลายเป็นว่าจะคุยต่อไป ที่ผมได้ยินต่อว่ามากที่สุดก็คือ เรื่องของความรับผิดชอบ และการสู้งาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เขาจะบ่นมากกว่า ถ้าอิงจบมาจากสถาบันการศึกษาที่ถือว่าดี ความรู้ดี แต่ทำไมไม่ค่อยอยากทำงาน อันนี้เขาพูดตรง ๆ รับมาแล้วก็ตรวจสอบไปก็มีความเห็นตรงกัน ก็มีบางเรื่อง เช่น วินัยที่เราต้องฝึกให้กับตนเอง เรื่องของความรับผิดชอบ และแม้กระทั่งความผูกพันกับองค์กรต่าง ๆ ซึ่งก็เป็นอุทาหรณ์อย่างหนึ่งเหมือนกัน ก็เป็นเรื่องที่มีเสียงครวญ เสียงบ่น เสียงต่อว่าต่อขานมามาก ที่ผมคิดว่าพวกเราในฐานะคนรุ่นใหม่ก็ต้องฟังด้วย และก็จะต้องคิดที่จะแก้ไขต่อไป

แม้กระทั่งเรื่องนี้อาจจะบอกว่าเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ผมก็คิดว่ามีความสำคัญ เช่น เรื่องการใช้ภาษาไทย ก็เห็นว่าควรให้ข้อคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า ปัญหาที่น่าจะสะท้อนสภาพอย่างหนึ่งที่พวกเราต้องทำกัน พวกเราเติบโตมาอยู่ในยุคที่ทุกอย่างเน้นความรวดเร็ว แล้วก็ความรวดเร็วก็ดี แต่ว่าความรวดเร็ว ถ้าหมายถึงความฉาบฉวย ถ้ามันหมายถึงการสูญเสียความละเอียดอ่อนบางอย่างไป อันนี้ก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างมาก ผมเข้าใจครับ ก็เวลาเราเห็นภาษาของคนที่เราใช้กันในห้องสนทนาในอินเทอร์เน็ต เราก็รู้ว่ามันเน้นความรวดเร็ว สื่อกันแบบง่าย ๆ รวดเร็ว แต่มันไม่เป็นประโยค รู้เรื่องไหม รู้เรื่อง แต่ว่าถ่ายทอดทุกสิ่งทุกอย่างออกมาได้ไหม ไม่ได้ แต่ไม่เป็นไรเพราะเราเน้นความรวดเร็ว ผมก็บอกอย่างนี้เราก็เข้าไปใช้แบบเดียวกันได้ไม่เป็นปัญหา แต่ไม่ใช่ว่าเลยไม่สนใจที่จะศึกษาด้วยวิธี หรือการรับรู้ก็เหมือนกัน เราอ่านหรือเรารับรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งหลาย เรามักจะไม่มีเวลาละเอียดอ่อน สมาธิ หรือการบังคับตัวเองให้เรียบเรียง ทบทวนความคิด เพราะฉะนั้น อยากเรียนรู้อะไรเร็ว ๆ กว้าง ๆ สื่อเหล่านี้ก็เป็นประโยชน์ แต่ว่าอยากจะทำอะไรจริง อยากจะมีความคิดเป็นของตัวเองมากขึ้น มันก็ต้องพึ่งวิธีการรูปแบบเดิม ๆ หนีไม่พ้น เช่น การอ่าน การเขียน บังคับตนเองให้เขียนเพื่อเรียบเรียงความคิดคำพูดออกมา แล้วก็สื่อสารมันได้ ก็เป็นส่วนสำคัญทุกอาชีพในอนาคต ทักษะทางด้านการศึกษาก็สำคัญ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะคงจะเป็นเรื่องที่เราอาจจะได้ฟังมาบ้างหรือไม่ค่อยมีคนมาพูด แต่เป็นเรื่องที่สำคัญ แล้วก็จะเป็นตัวที่กำหนดตัวชี้ลักษณะคุณภาพของคนรุ่นใหม่ที่จะต้องเป็นกำลังที่สำคัญต่อไป ขอหยุดเท่านี้ก็แล้วกัน จะได้มีเวลาเต็มที่เลย แล้วก็เรื่องไหนที่อยากจะให้พูดเจาะลึกลงไป ก็จะได้มีการแลกเปลี่ยนกันขอบคุณครับ

อาจารย์เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง

อยากเรียนถามคุณอภิสิทธิ์ถึงมุมมองของนักการเมืองในเรื่องเกี่ยวกับ อบต. และการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น คือ เมื่อพิจารณาถึงแนวคิด ก็เป็นสิ่งที่ดีที่รัฐพยายามกระจายอำนาจตั้งแต่ระดับรากหญ้า แต่เนื่องจากความพร้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่ององค์กรที่เข้าไปบริหารจัดการ ผมว่าเป็นประเด็นสำคัญ ผมขอยกตัวอย่างตอนที่มีการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ภูเก็ต มีเจ้าหน้าที่ของรัฐท่านหนึ่งพยายามชี้แจงถึงประเด็นการกระจายอำนาจในท้องถิ่นว่า จะสร้างอนาคตด้วยการกระทำตามวิสัยทัศน์ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของประธานโรตารีสากลที่ว่า “Build the future with action and vision” ผมเห็นด้วยเกี่ยวกับแนวคิด แต่ลองพิจารณาดูว่า ตั้งแต่มี อบต. ก็มีปัญหาหลายอย่างที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น เช่น มีการแย่งอำนาจ ชิงดีชิงเด่นกันขึ้น ท้องถิ่นเล็ก ๆ ซึ่งเป็นลักษณะสังคมอุปถัมภ์กลับต้องมาฆ่าฟันกัน ก็เป็นเรื่องที่ต้องทบทวนกันบ้าง เขาเป็นว่าจะไม่พูดถึงเรื่องนี้กลับมาที่ อบต. ใหม่ตรงที่ว่า เห็นด้วยกับแนวคิดบางอย่าง เป็นต้นว่า อบต. สามารถมองเห็นปัญหาของ อบต. เอง และมีโอกาสแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ในท้องถิ่นเดียวกัน บทบาทของ อบต. ในเรื่องการตัดสินใจเกี่ยวกับให้คุณให้โทษอาจจะเป็นผลเสียได้ในกรณีที่องค์กรไม่มีความพร้อม ขอยกตัวอย่างให้ไกลปัญหาที่สุดซึ่งเกี่ยวข้องกับวิชาชีพของพวกผมโดยตรงคือ ตำแหน่งนายช่างโยธา หรือกองช่างของ อบต. ยังไม่มีบุคลากรในตำแหน่งสถาปนิกและวิศวกร ทำให้น่าเป็นห่วงตรงที่ว่า การพิจารณาแบบก็ดี งานออกแบบต่าง ๆ ก็ดี ควรดำเนินการโดยคนที่มีความรู้และเข้าใจอย่างดี ทั้งในส่วนของภาพลักษณ์ของชุมชน สถาปัตยกรรม สภาพแวดล้อม ซึ่งอาจได้รับผลกระทบโดยตรงหากเจ้าหน้าที่ไม่มีความเข้าใจ คุณอภิสิทธิ์ก็ทราบดีว่า การตีความกฎหมายต่าง ๆ บางกรณียังมีการเลียงบาลีและจงใจกระทำผิดกันบ่อย ๆ แทนที่จะเป็นผลดีกลับสร้างความเสียหาย หนทางสู่แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่พูดกันก็เป็นเพียงเรื่องที่ไม่ตรงกับนโยบายของรัฐบาลที่จะส่งเสริม ถ้าคิดจะบูรณาการกันจริง ๆ ก็น่าจะพิจารณาเรื่องนี้ ผมคิดว่าสถาปนิกเป็นบุคคลที่น่าจะทำงานได้อย่างกว้างขวาง เริ่มตั้งแต่ท้องถิ่น ตำแหน่งสถาปนิกใน อบต. อาจเริ่มจาก อบต. ที่มีศักยภาพก่อน แล้วค่อยประเมินถึงบทบาท และหน้าที่ว่าเป็นผลดีมากขึ้นน้อยเพียงใด ไม่ทราบว่าคุณอภิสิทธิ์มีมองปัญหานี้อย่างไรบ้าง

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

สัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องอะไรครับ

อาจารย์เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง

เกี่ยวข้องกับเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ครับ

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

คำถามที่เล่ามาก็มีหลายประเด็นที่อยากจะขยายความ แต่ว่าเอาเรื่องของบทบาทของวิชาชีพ และบุคลากรในระดับท้องถิ่นนะครับ ผมเห็นด้วยนะครับว่าท้องถิ่นจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องของหลักวิชา และเรื่องของการที่จะต้องมีการสนับสนุนจากบุคลากรที่เป็นวิชาชีพ เพราะว่าผมก็ได้บอกไปแล้วว่า ผมเชื่อในแนวทางที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ

ออกไป เพราะฉะนั้น เขาก็จะมีบทบาท มีอำนาจ หน้าที่ที่มากเกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้ได้มากขึ้น แต่ผมไม่อยากให้ไปคิดคำตอบว่า ทุกองค์กรท้องถิ่นจะต้องมีตำแหน่ง สามารถที่จะต้องมีตำแหน่ง ที่ผมพูดอย่างนี้ก็เพราะว่าเวลาที่เรารู้ถึงความไม่พร้อมท้องถิ่น มันก็จะมีการอ้างถึงจุดนี้ ไม่มีวิธนะ ไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ไม่มีสถาปนิกท้องถิ่นจะทำงานได้อย่างไร

ผมพยายามจะชี้ให้เห็นว่าเหมือนที่ผมพูดถึงการปฏิรูประบบราชการ ถ้าไปตั้งเป้าว่าราชการต้องมีทุกสิ่งทุกอย่างหมด ทำไม่ได้ และถ้าจะไปตั้งเป้าว่าท้องถิ่นจะต้องมีบุคลากรครบหมด ก็เป็นไปไม่ได้ และจะเป็นปัญหา เพราะว่าในที่สุด คำตอบแทนของวิชาชีพต้องอิงกับสภาพความเป็นจริงของตลาด เราก็ทราบว่าในภาคราชการมีปัญหามากในทุกวันนี้ เพราะว่าคำตอบแทนคนในภาคราชการมันห่างออกจากสภาพความเป็นจริงของตลาดทุกที่ ๆ ใจผมยังมองว่ามันควรจะเริ่มจากการสร้างความเข้าใจและกติกาว่า บุคลากรที่เป็นวิชาชีพต้องเข้าไปมีส่วนร่วม แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องไปเป็นพนักงานประจำขององค์กรท้องถิ่นเสมอไป ถ้ามีได้และคิดว่ามีแล้วก็จะแก้ปัญหาที่ผมพูดได้ ก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าไม่มีก็ต้องมีวิธีการ ซึ่งหมายถึงอาจจะมาทำความเข้าใจกับรัฐบาลกลาง ก็ได้ซึ่งมีบุคลากรในส่วนอื่น ๆ อาจจะเป็นเอกชน หรืออาจจะเป็นบทบาทหนึ่งที่องค์กรวิชาชีพช่วยเหลือก็ได้ ผมคิดว่าถ้าเราคิดให้กว้างให้ยืดหยุ่นแบบนี้ เราจะค่อย ๆ ตอบสนองปัญหาต่าง ๆ ได้ ที่นี้ผมต้องพูดต่อว่า เรื่องท้องถิ่นผมคิดว่าเราต้องให้ความสำคัญธรรมชาติที่สร้างขึ้นมาก็เพื่อที่จะบอกว่า ท้องถิ่นปัจจุบัน อนาคต มีปัญหาเยอะ มันก็เกิดจากการรับรู้ปัญหาบางอย่าง ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การทุจริต แล้วก็ที่พูดขึ้นมาว่ามีการยิงกันตาย ฆ่าฟันกันมากขึ้น ประเด็นของผมนี่ก็คือว่า ในวันที่ไม่มีองค์กรเหล่านี้ ปัญหาเหล่านี้ไม่มี ผมกล้าทำว่ามันมี แต่มันมีอยู่ในการบริหารผ่านของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในระบบราชการที่พอมันลงไปท้องถิ่นแล้วมันมีเรื่องขึ้นมาก ส่วนหนึ่งก็เพราะคนในชุมชนในท้องถิ่นเห็นได้ง่าย เพราะมีความใกล้ชิดกับสภาพข้อเท็จจริงที่มันเกิดขึ้นนะครับ หลายเรื่องที่มีปัญหาการทุจริตจากส่วนกลางออกไปถึงปลายทาง คนปลายทางไม่รู้หรือครับว่าอะไรมันตกหล่นไปแล้วบ้าง หรือว่าเกิดเหตุการณ์ทุจริตบิดเบือนอะไรกันอย่างไร แต่ว่าพอมันอยู่ในระดับท้องถิ่นนี้มันเห็นได้ชัด ซึ่งผมกลับคิดว่าต่อไปอาจจะช่วยทำให้ความเข้มแข็งในการสอดส่องดูแลมันขึ้น แต่ปัญหาของเราก็คือว่าในหลายพื้นที่ เรามีปัญหาของอิทธิพลที่เป็นปัญหามาจากระบบอุปถัมภ์ เพราะฉะนั้น การที่จะสอดส่องดูแลหรือการที่จะคัดค้านทัดทานก็ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร เพราะคนไม่กล้า ยังไม่ได้รับความมั่นใจว่าจะมีคนไปคุ้มครอง ถ้าหากพยายามจะแก้ปัญหานี้อย่างจริงจัง และหลายพื้นที่ก็อย่างที่บอก ก็ต้องมาแก้ปัญหากลไกของการที่มาเข้ากัน แต่ว่าผมไม่คิดว่ามันจะเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่บอกว่า เพราะฉะนั้นท้องถิ่นเราไม่สนับสนุน แปลว่าท้องถิ่นล้มเหลวเสมอไป แล้วสิ่งที่เราจะแก้ปัญหาได้อยู่ที่ว่ารัฐบาลพร้อมที่จะสร้างความพร้อมให้ท้องถิ่นไหม รัฐบาลไม่มีสิทธิมาพูดว่าท้องถิ่นเงินไม่พอ เพราะฉะนั้น ไม่พร้อม ถามว่าท้องถิ่นเงินพอหรือไม่พอ มันอยู่ที่ใครอยู่ที่รัฐบาลจะจัดกติกาจะแบ่งภาษีกันอย่างไร จะให้อำนาจเขาในการจัดเก็บรายได้อย่างไร เพราะฉะนั้น ถ้าอยากกระจายอำนาจก็ต้องทำให้เขามีพร้อม มีพอได้ ถ้าเขามีพร้อม มีพอ วันหนึ่งก็จะเปลี่ยนสภาพความเป็นจริงค่านิยมบางอย่าง เช่น ถ้าเขามีพร้อม มีพอ

วันข้างหน้าเขาสามารถจ้างบุคลากร และคนเห็นว่าการไปเป็นพนักงานท้องถิ่นมีความก้าวหน้าได้มีผลตอบแทนที่น่าพอใจ เขาก็จะไม่ค่อยหนี เหมือนกับปัจจุบันที่เขามีความรู้สึก ว่า สถานะของการเป็นพนักงานท้องถิ่นยังไม่ได้เท่าที่ควร ซึ่งก็อยู่ที่การตัดสินใจเชิงนโยบาย ในการที่จะรุกที่จะรับ แต่ผมเห็นด้วยในประเด็นที่ว่าบุคลากรในวิชาชีพนี้จะมีประโยชน์ เพียงแต่ชี้ไว้ว่า อย่าต้อไปกำหนดว่ามันเป็นเรื่องตายตัว จะต้องนำไปสู่ฐานะไหนถึงเท่าเทียมกัน อยากให้คิดถึงแนวทางการทำงานในรูปแบบใหม่ของความเป็นอิสระขององค์กรต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงขอความร่วมมือ ทำสัญญา หรือมีความสัมพันธ์ในการที่จะร่วมกันทำบางสิ่งบางอย่างที่เป็นบริการสนับสนุนได้

นักศึกษา

เรื่องที่ยากจะถามก็คือ ผลกระทบจาก WTO ที่จะเปิดเสรีทางวิชาชีพ ไม่ทราบว่า คุณอภิสิทธิ์ มีความคิดเห็นอย่างไรต่อเรื่องนี้ แล้วรัฐบาลจะมีส่วนอย่างไรต่อนโยบายนี้

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

คิดว่าแนวโน้มของกติกาการค้าระหว่างประเทศ มันก็จะรุกจะต้องเข้ามาในสาขาวิชาชีพ หรือว่าสาขาบริการมากขึ้น อันนี้ต้องยอมรับความเป็นจริง เพราะว่า หนึ่ง ภาคบริการก็จะเติบโตค่อนข้างที่จะโดดเด่น และสอง ประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจจะเริ่มมองเห็นว่าความได้เปรียบของตัวเองในด้านอุตสาหกรรมลดลงไป แต่ยังมีความได้เปรียบในเรื่องของบริการ ผมเชื่อว่าเรื่องนี้มันก็จะมาแน่ แต่ผมก็ยังคิดว่า ในโครงสร้างและกระบวนการของการค้าโลก ประเทศที่กำลังพัฒนาจะต้องรู้ทิศทาง แม้ว่าจะไปอย่างไรก็ตาม การที่จะมีกติกาที่ให้เวลาในการปรับตัวก็เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะฉะนั้นผมก็มองในอนาคตว่า ในการแข่งขันในสาขาแบบนี้คงจะหลีกเลี่ยงยาก แต่ยังเชื่อว่ารัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนา และรัฐบาลไทยด้วยจะต้องใช้วิธีการที่จะกำหนดให้มันเป็นขั้นเป็นตอนก่อนที่จะมีการเปิดเสรีมากขึ้น แต่ก็น่าจะอยู่ในวิสัยทัศน์ได้ เพราะว่าหลายคนไปเข้าใจว่า องค์การการค้าโลกจะเป็นองค์กรซึ่งไม่พึงเสียงประเทศกำลังพัฒนา จริง ๆ แล้วกระบวนการไม่ได้เป็นอย่างนั้น เพียงแต่ว่าการเตรียมความพร้อมของประเทศกำลังพัฒนาในการจับประเด็นเหล่านี้ที่ผ่านมายังไม่เข้มแข็ง ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่ในอนาคตน่าจะมีความชัดเจนมากขึ้น องค์การการค้าโลกมีโครงสร้างที่เป็นประชาธิปไตยมากกว่าองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ ค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นกองทุนการเงินระหว่างประเทศก็ตาม

นักศึกษา

อยากจะเรียนถามคุณอภิสิทธิ์ว่า เมื่อวันศุกร์ที่ผ่านมาทางนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้ไปดูโครงการทำอากาศยานสุวรรณภูมิ อยากจะถามว่า ในทัศนะของคุณอภิสิทธิ์รู้สึกอย่างไรกับโครงการนี้ที่สถาปนิกชาวต่างชาติได้มาออกแบบสนามบินภายในประเทศของเรา แล้วจุดยืนของวิชาชีพของสถาปนิกไทยอยู่ตรงไหน จะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างไร อยากทราบความคิดเห็นครับ

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่ง ซึ่งทางองค์กรที่มีบทบาทกำลังเคลื่อนไหวอยู่ ถ้ามารู้สึกอย่างไร บอกได้ว่าเป็นตัวอย่างหนึ่งของปัญหาที่เกิดขึ้น เดียวนี้ปัญหาการทุจริตอะไรต่าง ๆ ก็จะมีขึ้นมาในขั้นตอนนี้ แล้วมันก็มีหลายเรื่องที่เข้ามาปะปนกัน ส่วนออกแบบ ใครเป็นผู้ออกแบบ แล้วก็ที่ปรึกษาสำคัญอย่างไร อะไรทำนองนั้น ผมหวังว่าโครงการใหญ่อื่น ๆ จะไม่เป็นแบบนี้ และเรื่องนี้ยังไม่จบ เพราะว่าก็ยังมียางานของความเปลี่ยนแปลงว่า ในที่สุดหลายอย่างก็จะเป็นไปตามเป้าหมาย ตามกรอบเวลา ต้องมีการปรับเปลี่ยนเสมอ ผมคิดว่าถ้าโครงการนี้มันโปร่งใสตั้งแต่ต้น ปัญหาที่อาจจะไม่เป็นเช่นนั้น แล้วที่ถามว่าในแง่ของการให้คนต่างชาติมาออกแบบ ก็ขอเรียนว่าแน่นอนเราก็อยากให้งานแต่ละอย่างคนไทยได้ทำ แต่ว่าถ้าฟังว่าเขาเป็นคนต่างชาติออกแบบ แล้วจะไปบอกว่าเพราะฉะนั้นมันไม่ดี มันไม่ได้แล้ว เท่าที่ผมทราบ แบบที่มีปัญหาส่วนหนึ่งก็เพราะว่าเป็นการออกแบบโดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพภูมิอากาศ หรือสภาพพื้นที่เฉพาะ ซึ่งตรงนี้ก็แสดงให้เห็นว่าเป็นจุดอ่อน และเป็นตัวบ่งบอกให้เห็นว่า โดยข้อเท็จจริงแล้ว งานทางด้านนี้แม้มีการแข่งขันระดับนานาชาติ โดยทั่วไปคนที่ถนัดกันควรจะมีความได้เปรียบ ก็ย่อมจะต้องรู้สภาพต่าง ๆ ได้ดีกว่า แม้ว่าเราจะไปเสียเปรียบในเรื่องอื่น อันนี้ก็จะมีข้อคิดที่เป็นบทเรียนหลายอย่างตามมา ผมเป็นห่วงว่าที่ประกาศจะใช้ได้นั้น วันนี้ จะเป็นไปได้แบบนี้ จะเป็นอย่างที่พูดหรือไม่

นักศึกษา

ความคิดเห็นในด้านนี้ตั้งแต่สมัยที่ท่าน ดร. ศุภชัย แข่งขันเป็นผู้อำนวยการฯ คือ ในสมัยนั้นอเมริกาพยายามที่จะส่งตัวแทนเข้ามาด้วย ดังนั้น ความคิดที่ว่าประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยควรจะต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง อย่างเช่น ประเทศทางแถบนี้ หรือว่าประเทศที่คาดหวังว่าอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย ผมคิดว่าทางประเทศที่กำลังจะพัฒนาควรจะพัฒนาให้เข้มแข็งมากขึ้น โดยไม่จำเป็นที่จะต้องพึ่งประเทศทางฝั่งนั้น ไม่อย่างนั้นอนาคตอาจจะเป็นเช่นเดิม คือ เราก็ไม่มีอำนาจที่จะต่อรองในเวทีโลกเหมือนกัน

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

กรณีของ ดร. ศุภชัย เป็นจุดเด่นในโครงสร้างขององค์การการค้าโลกเอง แล้วก็ในการดำเนินงานของประเทศกำลังพัฒนา ถ้าโครงสร้างไม่อำนวยในระดับหนึ่ง และถ้าประเทศกำลังพัฒนาไม่เข้มแข็งขึ้น ผมเชื่อว่าคนเก่งอย่าง ดร. ศุภชัย ก็คงไม่มีโอกาส แต่ว่าในที่สุดแม้ว่าต้องแบ่งกันครั้ง ๆ อย่างที่ว่า ก็แสดงให้เห็นว่ามีช่องทางในการที่ประเทศกำลังพัฒนาจะผลักดันสถานะได้ ที่นี้ถามว่า แนวการพัฒนา ถ้าพูดถึงการพึ่งพา เชื่อมโยงกับต่างประเทศ ต้องไปดูให้ดี ประเทศที่อาจจะแสดงตัวว่ามีความเป็นตัวของตัวเองสูง ที่จริงต้องพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศกับการลงทุนกับต่างประเทศไม่น้อยกว่าเราเลย แต่ว่าจะแสดงออกอย่างไร หรือจะแสดงท่าทีอย่างไรก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง จึงต้องระมัดระวัง ผมก็มีความเชื่อว่า สังคมที่ดี เศรษฐกิจที่ดี ต้องมีพื้นฐานความเข้มแข็งจากภายใน แต่เราจะสร้างตรงนั้นอย่างไร อย่าไปมองว่าการแข่งขันหรือแรงเสียดทานจากภายนอกมีแต่ด้านลบ หลายครั้งเราต้องอาศัยกลไกเหล่านั้นด้วยซ้ำในการที่จะทำให้ข้างในสามารถปรับตัวและมีความเข้มแข็งได้ นั่นคือข้อที่หนึ่ง ข้อที่สองก็คือว่า เวลาเราพูดถึงประโยชน์ของคนใน

ประเทศกับคนข้างนอก เราต้องดูให้ครบให้รอบด้าน แนวของการที่จะคุ้มครองภายในมาก ๆ ส่วนใหญ่ประโยชน์ที่ได้ตกอยู่กับคนในประเทศจริง แต่เป็นคนกลุ่มน้อย เพราะจะเป็นผู้ที่ได้รับสิทธิพิเศษบางอย่าง แต่ว่าการที่จะมีการแข่งขันหรือการที่จะยอมรับการแข่งขันจากต่างประเทศ บางทีอาจจะกระทบถึงคนกลุ่มหนึ่ง เช่น ผู้ประกอบการ แต่ว่าเป็นผลดีกับคนอีกจำนวนมากในฐานะผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภค มันก็ต้องหาความพอดีกัน เราอย่าไปคิดว่าต้องกระโดดไปสุดขั้วด้านใดด้านหนึ่ง ตรงนี้ก็เป็นศิลปะอย่างหนึ่งในการกำหนดท่าทีและทิศทางที่เหมาะสมในการที่จะพัฒนา

นักศึกษา

อยากทราบว่า ในปัจจุบันเอกชนเริ่มมีการช่วยเหลือตัวเองมากขึ้นไหม และรัฐเริ่มจะเล็กลง อยากทราบว่า รัฐจะให้การสนับสนุนอย่างไรเพื่อให้เอกชนช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ผมคิดว่ากรอบของการทำงาน มันก็เป็นการปรับบทบาทของภาครัฐใหม่ทั้งหมดในหลายด้าน ที่ผมเน้นคือว่า การทำให้เล็กลงก็คือ การถอยออกมาจากการเป็นบทบาทผู้ซึ่งทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตัวเอง หรือผู้ที่ต้องมาควบคุม กำหนดทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตัวเอง แต่ว่าการสนับสนุนมันไม่ได้มีเพียงเท่านี้ ผมคิดว่า บทบาทของรัฐในฐานะหนึ่ง ผู้อำนวยการความสะอาดในอีกรูปแบบ สอง เป็นผู้ส่งสัญญาณหรือกำหนดทิศทางในเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดี ในภาคเอกชนก็มีความสำคัญ สาม การประสานงานที่ดี เพราะฉะนั้น บทบาทเหล่านี้คือสิ่งที่จะผลิต และก็ไม่ได้หมายความว่าจะไม่ให้การสนับสนุนในเชิงงบประมาณ และทรัพยากรเสียเลย อาจจะเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมซึ่งรัฐต้องเป็นคนวาง กำหนดรายละเอียดของโครงการทั้งหมด และจัดเงินให้เป็นไปตามโครงการนั้น ก็จะมีลักษณะของการจัดเงินที่เป็นเงินอุดหนุนทั่วไป แต่ว่าให้องค์กรต่าง ๆ ได้มีความคล่องตัวในการที่จะตัดสินใจ และบริหารทรัพยากรก่อนนี้ด้วยตนเองให้เหมาะสมกับทิศทาง กับภารกิจ กับสภาพปัญหา สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น บทบาทของรัฐตรงนี้สำคัญ เวลาผมพูดว่ารัฐเล็กลง อยากจะย้ำว่าไม่ได้หมายความว่ามีความสำคัญน้อยลง เพียงแต่ความสำคัญของรัฐจะต้องสะท้อนออกมาในรูปแบบวิธีการที่มันเปลี่ยนแปลงไป แล้วมันก็ได้หมายความว่าง่ายขึ้น บางครั้งศิลปะในการบริหารจัดการภาครัฐกลับจะยังมีความละเอียดอ่อน มีความยากขึ้น เพราะว่ามันไม่ใช่สิ่งซึ่งสามารถจะมากำหนด มาพูด มาชี้ นำมาใช้อำนาจรัฐได้ แล้วก็ให้คำตอบกับเราได้

นักศึกษา

โยปเวลล์ก็ราคาแพง ซึ่งเป็นบทเรียนราคาแพงมาแล้ว ล่าสุดก็สนามบินสุวรรณภูมิหลายแสนล้านอีก แล้วต่อไปจะมีบทเรียนไหนที่ราคาแพงกว่านี้อีกไหมครับ

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

อยากได้คำตอบอาจจะต้องไปถามนายกฯ แต่ว่าผมคิดว่า กรณีของโยปเวลล์ก็ดี กรณีของสุวรรณภูมิก็ดี หรือแม้กระทั่งลงไปถึงเขื่อนปากมูล ซึ่งยังเป็นเรื่องที่จะมีปัญหาคือต่อไป คงไม่

จบง่าย ๆ มันก็เป็นบทเรียนที่ผมยังไม่แน่ใจว่าเราเก็บเกี่ยวได้อย่างเต็มที่หรือเปล่า ก็ยังดีใจที่ได้ยินคำถามนี้ เพราะผมเชื่อว่าเราก็ไม่ยากได้บทเรียนแบบนี้อีก แต่ว่าความแตกต่างและความหลากหลายของปัญหามันก็มี กรณีของสุวรรณภูมิค่อนข้างจะเป็นเรื่องของเทคนิคขั้นตอนวิธีการหลายอย่างซึ่งเป็นปัญหา และก็รวมถึงในแง่ของการเมืองด้วย กรณีของไฮโปเธลิส ผมมีความรู้สึกว่าเป็นปัญหาของความไม่โปร่งใสซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย แล้วผมเชื่อว่าชาวบ้านที่ทำประมงแถวปากมูล ก็จะบอกว่าเรื่องของปากมูลก็เหมือนกัน เป็นความไม่โปร่งใส ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบายที่ผิดพลาด ความพยายามที่จะแก้ปัญหานี้มีมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลของท่านนายกฯ อานันท์ ท่านก็ออกกฎหมายซึ่งทำให้การจัดทำโครงการขนาดใหญ่ที่มีภาคเอกชนเข้าไปดำเนินการ มีกติกามีขั้นตอนที่ชัดเจนขึ้น แต่ว่าก็ยังต้องติดตามอยู่ว่าได้ผลมากน้อยแค่ไหน แล้วก็ความพยายามในการที่จะใช้กลไกอื่นเข้ามาจับ และแก้ปัญหาคความไม่โปร่งใสและการทุจริต ก็ยังเป็นเรื่องที่มีการถาม

ที่ผมบอกว่าต้องไปถามท่านนายกฯ ทักษิณ ก็ต้องพูดตรง ๆ ปัญหาใหญ่ในขณะนี้ในแง่การตัดสินใจเชิงนโยบาย คนตัดสินใจในเชิงนโยบายมีส่วนได้เสีย ผมก็เห็นว่าเห็นเขาพยายามจะแปลคำว่า conflict of interest ออกมาอย่างไร ผลประโยชน์ทับซ้อนบ้าง ความขัดกันบ้าง ที่จริงง่ายที่สุดก็คือว่า คนตัดสินใจมีส่วนได้เสียง่ายที่สุดเลย และก็เข้าใจง่ายตรงนี้กำลังเป็นปัญหา ขอยกเรื่องการแปรสัญญาสัมปทานที่กำลังเกิดขึ้นเป็นตัวอย่าง วันนี้อาจจะไม่ได้เป็นอนุสาวรีย์แบบไฮโปเธลิสคือ อาจจะไม่ได้เห็นโครงสร้างที่ไม่เสร็จและก็ค้างอยู่แล้ว มองเห็นว่าเงินมันจมลงไปแล้วก็ไม่ได้ประโยชน์ แต่ว่าถ้าการแปรสัญญาสัมปทานมันถูกบิดเบือนไปเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ผู้ประกอบการกลุ่มหนึ่งในปัจจุบัน ผลเสียมีมูลค่ามหาศาล ซึ่งไม่ใช่เฉพาะความสูญเสียรายได้รัฐที่พูดไป แต่ว่ารวมไปถึงโครงสร้างของธุรกิจโทรคมนาคม ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ เพราะตลาดของบริการเหล่านี้ก็จะถูกผูกขาด แล้วก็นำมาซึ่งปัญหาว่า คนไทยที่ใช้บริการเหล่านี้ต้องจ่ายแพง เพราะปัจจุบันเราก็กจ่ายแพง ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต หรืออะไรก็ตาม ซึ่งถ้าเราคิดว่าผู้ใช้ได้ใช้บริการเหล่านี้ในลักษณะที่ต้นทุนไม่สูงมาก ก็จะเป็นประโยชน์มหาศาลในการที่จะสร้างขีดความสามารถของเราในการที่จะใช้บริการ

นักศึกษา

ไม่ทราบว่าคุณอภิสิทธิ์ มีความคิดเห็นอย่างไรต่ออนาคตของประเทศไทย และความคิดเห็นต่อแนวทางและนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันว่ามีศักยภาพเพียงพอในการพลิกฟื้นประเทศไทย

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ผมคิดอย่างนี้ ผมไม่ปฏิเสธว่ารัฐบาลปัจจุบันได้ดำเนินมาตรการ หรือโครงการบางอย่างซึ่งมีส่วนที่จะสนับสนุนในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ คงไม่ปฏิเสธว่ามาตรการในบางภาคธุรกิจ เช่น อสังหาริมทรัพย์ ก็มีผลในการที่กระตุ้นให้เกิดการฟื้นตัวมากขึ้น แต่ในภาพ

รวมของเศรษฐกิจ คิดว่าแนวที่ทำอยู่คือแนวที่หวังว่ากระตุ้นการใช้จ่ายให้สอยแล้วจะทำให้เศรษฐกิจพัฒนาได้ ซึ่งเป็นเพราะว่าตัวเลขที่ดี นอกเหนือจากอสังหาริมทรัพย์ที่พุ่งไปแล้วก็จะไปกระจุกตัวอยู่ทางภาคธุรกิจ ชัดเจนที่สุดก็จะเป็นอุตสาหกรรมยานยนต์ และก็รวมไปถึงโทรศัพท์มือถือ ซึ่งไม่ชัดเจนว่าจะนำไปสู่กระบวนการของการจ้างงานและเพิ่มศักยภาพในการผลิต ประการที่สอง รัฐบาลนี้ได้ทุ่มทรัพยากรไปมหาศาล ไม่ใช่เฉพาะแค่การขาดดุลงบประมาณ เพราะบางโครงการของรัฐบาลใช้วิธีในการยืมเงินมาจากธนาคารของรัฐ อย่างกองทุนหมู่บ้านทุ่มลงไปแล้ว 78,000 ล้านบาท เพื่อให้ครบทุกหมู่บ้าน แต่รัฐบาลต้องไปทยอยใช้หนี้ให้กับธนาคารที่รัฐบาลไปยืมมา โดยใช้หนี้ปีละประมาณ 10,000 ล้านบาท ซึ่งก็ต้องใช้หนี้ต่อไปอีก 4-5 ปี นี่ยังไม่นับอีก 30,000 ล้านบาทที่นายกฯ ประกาศเมื่อวานที่จะเพิ่มเข้าไป ผมก็มีความรู้สึกเป็นห่วงนโยบายที่คิดในกรอบว่า มีปัญหาที่ไหนก็วางเงินลงไป มันแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอาจจะได้ แต่มันไม่ได้ทำให้สังคมเข้มแข็งขึ้น ในทางตรงกันข้ามหลายจุดไปทำให้สังคมอ่อนแอ แล้วก็ทำโดยไม่ต้องไปคำนึงถึงภาระที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผมถึงตำหนิรัฐบาลนี้ค่อนข้างมากในหลายนโยบายว่าทำมุ่งหวังมากที่สุดคือ คะแนนนิยมเฉพาะหน้า แต่สิ่งที่เป็นต้นทุน สิ่งที่เป็นภาระ ผลักไปให้อนาคต ผลักไปให้ลูกหลาน โดยไม่มีความรับผิดชอบเท่าที่ควร ตรงนี้ผมว่าน่าเป็นห่วง

ส่วนแนวคิดของนายกฯ ที่ผมพูดก่อนหน้านี้ว่า ท่านมองอุดมคติของสังคม โครงสร้างเศรษฐกิจ การเมืองไทย ที่ผมมองด้วยความเป็นห่วงก็คือ ผมมองว่าท่านกำลังทำลายสิ่งที่เป็นความเข้มแข็งขึ้นมาของประเทศ เราเคยได้รับชื่อเสียงเรื่องของความเป็นประชาธิปไตย เรื่องของสิทธิเสรีภาพ มันไม่ใช่สิ่งที่ไม่มีความค่าในตัวมัน มันมีคุณค่าในตัวมันและมันก็เป็นกลไกหนึ่งของสังคมไทยตลอดมาที่ลดปัญหาความขัดแย้ง ที่เปิดช่องให้ไม่มีความกดดันมากจนเกินไป ที่ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเป็นเอกภาพท่ามกลางความหลากหลายได้ ทีนี้ เมื่อวานผมก็ฟังท่าน ท่านบอกว่า แนวทางการพัฒนาของท่านก็จะเน้นความเจริญต่าง ๆ โดยท่านใช้คำว่า ให้สิทธิเสรีภาพเท่าที่จำเป็น จำเป็นสำหรับใคร? แล้วใครมาบอกได้ว่า จำเป็นแค่ไหน อันนี้่่นาคิด เช่นเดียวกับความหลากหลายของการเป็นสังคมที่เปิด ผมเข้าใจดี เวลาเราเจอวิกฤตที่ผ่านมาง่ายที่สุด คือ อิงกับกระแสของการปลุกเร้ากับความเป็นชาตินิยม เพราะใคร ๆ ก็ต้องรู้สึกทั้งนั้นว่าเราอยู่ดี ๆ มันมาทำให้เศรษฐกิจเราล่มสลายลงไป แล้วก็คนที่แบกรับภาระผลพวงจากวิกฤตที่ไม่ใช่คนที่ไปก่อปัญหา ไม่ใช่ชนักการเงิน ไม่ใช่ชนักเล่นหุ้น หรือผู้ค้า ผู้เก็งกำไร เพราะว่าคนที่เจ็บที่สุด ก็คือคนธรรมดาที่ต้องตกงานเพราะเศรษฐกิจหดตัว เพราะฉะนั้น ก็เข้าใจได้ว่ามันต้องเกิดกระแสเหล่านี้ขึ้นมา แต่ผมถามว่า ถ้าในประเทศไทยเลือกที่จะประกาศตัวไปในทิศทางที่หลาย ๆ ครั้ง นายกฯ พูดถึงกระแสนี้ จริง ๆ เราไปได้แค่ไหน เพื่อนบ้านเราเขาพูดถึงยังก็ตาม เขาก็ไม่ได้หยุดในความพยายามที่จะเปิดเชื่อมโยงพันธมิตร เปิดประเทศของเขาเราก็ต้องเข้าใจด้วย เพราะฉะนั้น คิดว่าตรงนี้ก็เป็นเรื่องที่อันตราย

ถ้าจะพูดลงไปให้ชัดกว่านั้นอีก จริง ๆ เดิมก็ไม่อยากพูด แต่ว่าขอบคุณที่ถาม ท่านนายกฯ ปัจจุบัน เป็นสัญลักษณ์ที่ดีที่สุดของการนำพาสังคมผูกติดอยู่กับค่านิยมวัตถุนิยม ชัดที่สุดตั้งแต่มีมา ท่านก็จะพูดว่าท่านทำได้เพราะว่าท่านทำมาแล้วกับตัวท่านเอง วันนี้ท่านก็

ตอบโต้นักวิชาการที่เตือนว่าอย่าไปสร้างให้ประชาชนมีหนี้มากขึ้น กว่าท่านจะรวยได้ก็ต้องมีหนี้มาก่อน แล้วท่านก็จะพูดให้เกิดความเข้าใจว่า ความเก่ง ความสำเร็จมาจากการประสบความสำเร็จในวงการธุรกิจเท่านั้น ที่จริงคนที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจส่วนใหญ่ก็น่าจะย่อง โดยเฉพาะถ้าเป็นธุรกิจที่แข่งขัน แต่ว่าประสบความสำเร็จจากธุรกิจผูกขาด ไม่ค่อยยาก และนำไปถามว่าที่ได้การผูกขาดมานั้นได้อย่างไร วันหลังค่อยมาพูด เรื่องนี้อีกทีก็แล้วกันในช่วงเวลาที่เหมาะสม แต่ว่านี่คือจุดหนึ่ง เริ่มต้นสร้างความนิยม ค่านิยมขึ้นมาว่า เราวัดความสำเร็จด้วยสิ่งเหล่านี้ ประการที่สองการกระตุ้นการใช้จ่าย ที่ผ่านมานี้ด้วยเจตนาหรือไม่อย่างไรก็แล้วแต่ มันยังไปส่งเสริมค่านิยมที่อันตรายตรงนี้ ที่ผมพูดอย่างนี้เพราะว่าผมมองว่าภัยตัวนี้เป็นภัยซึ่งทำลายทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เศรษฐกิจไทยก่อนเกิดวิกฤตไม่ใช่เศรษฐกิจที่ไม่มีเงิน และที่เกิดวิกฤตไม่ใช่ เพราะเศรษฐกิจไทยไม่มีเงิน เศรษฐกิจไทยครั้งที่แล้วที่วิกฤต เพราะเป็นเศรษฐกิจที่มีเงินจากการไปสร้างหนี้ ไม่ใช่เงินน้อยไปครับ เงินมากไปแล้วไม่รู้จะใช้เงิน คือกู้เขามาแล้ว ก็มาทำในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ แล้วค่านิยมที่มันเป็นตัวเสริมตัวนี้ก็คือ ค่านิยมที่ไปบอกว่า คนควรจะอยากรวย และสำคัญก็คือ ควรจะรวยแบบไม่เหน็ดเหนื่อย รวยเร็ว รวยทางลัด รวยโดยไม่เกิดการผลิตราย รวยจากการปั่นราคาบ้าง นั่นคืออันตรายที่เกิดขึ้น จากชีวิตจริง อันตรายที่เกิดขึ้นกับการเมืองก็ยิ่งชัด มีเงินเพื่อซื้ออำนาจ มีอำนาจเพื่อหาเงิน นี่แหละครับ ที่ ดร. ไตรรงค์ พูดเมื่อวานนี้ มีจริง ๆ คงจะเป็น prime minister ไม่ใช่ power money อันนี้เป็นสิ่งซึ่งผมคิดว่าต้องมาช่วยกัน สังคมก็มีประเด็นคือ กรอบความคิดในเชิงนโยบาย พอยึดตรงนี้แล้ว ก็จะได้คำตอบบางเรื่องซึ่งน่ากลัว

วันนี้เห็นใหม่ครับว่า เราพูดถึงเรื่องการเปิดบ่อนการพนันที่ถูกกฎหมาย ผมพูดล่วงหน้าเลยว่า เกิดแน่ในรัฐบาลนี้ เพราะผมรู้ว่านายภย สนับสนุน จริง ๆ นายภย ปวารณาไว้ ผมไปแอบรู้มา หนึ่ง คือ เรื่องของหวย เรื่องสลาก ซึ่งก็คงทำแน่ สอง คือ เรื่องเปิดบ่อนการพนัน สาม ท่านยังมีวิสัยทัศน์ไกลไปถึงจะทำเรื่องการพนันฟุตบอลที่ถูกกฎหมาย แต่ว่าจะเริ่มเรื่องไหนก่อนหลังก็ว่ากันไป ถามว่ามีสิทธิ์คิดใหม่ที่จะทำสิ่งเหล่านี้ นโยบายเหล่านี้มีข้อดีบ้างไหม ก็มี ไม่ใช่ไม่มี แต่ที่น่าสังเกตก็คือ สังคมกำลังถูกชี้นำในการอบความคิดเอาเฉพาะเรื่องบ่อนการพนัน ว่าเราเสียเงินออกไปนอกประเทศเยอะ เพราะคนไปเล่นการพนันในประเทศเพื่อนบ้าน ที่จริงต้องบอกว่าบ่อนในประเทศเพื่อนบ้านจำนวนไม่น้อยเป็นของคนไทย ไม่ได้ไปเสียให้ต่างชาติทั้งหมด เสียต่างชาติก็เฉพาะค่าธรรมเนียมภาษีอะไรต่าง ๆ แต่เสียให้คนไทยด้วยกันเองที่เป็นเจ้าของบ่อน แต่บ่อนไปตั้งอยู่ข้างนอก ก็ไม่ว่ากันที่จะหยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมา แต่ประเด็นของผมคือว่า สังคมจะคิดอยู่เพียงเท่านั้นใช่ไหม อีกหนอยบอกรายได้ภาษีจากธุรกิจทั้งหลายซึ่งมันผิดศีลธรรม จริยธรรม ก็ไม่เป็นไรใช่ไหม เพียงเพราะว่าเงินจะได้เข้าระบบ น่ากลัวครับ เพราะว่าต้องคิดกันให้ชัดว่าจะเอาอย่างไร อย่างนโยบายบ่อนการพนัน ต้องดูประสบการณ์ให้ชัดอย่างของต่างประเทศ ไม่ใช่ว่าตั้งขึ้นมาแล้วก็จะดี จะประสบความสำเร็จเสมอไป ผมซึ่งอายุ ๗๗ ปี ถ้าเริ่มตั้งมาเชื่อเถอะครับ ตอนแรกก็จะบอกตั้งไม่กี่แห่ง ให้ผมเดา หลับตาเดาเอา อย่าถามว่าเดาเพราะอะไร อาจจะไปอยู่ไม่พืดยากก็เกาะข้าง ไปคิดกันดูเองว่าทำไมต้องพืดยากและเกาะข้าง แต่ต่อไปเขาบอกว่า คนที่ติดการพนันมากที่สุดคือรัฐบาล ก็จะอนุมัติเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แล้วบางทีอาจ

จะบอกว่าพญาและเกาะช้างไปมีเงินจากบ่อน ขอบ้าง สอง รายได้ที่เป็นกอบเป็นกำเข้าสู่รัฐจะเป็นภาษีหรือค่าธรรมเนียม ต้องทายว่าเป็นเงินรายได้จากไหน ในบางประเทศ ผมเข้าใจว่าในบ่อนการพนัน เงินที่เป็นกอบเป็นกำแล้วก็ไม่สามารถบิดเบือนได้ ก็ต้องส่งเข้ารัฐอย่างพวกสล๊อตแมชชีน ไม่ใช่คนรวยเล่น พวกคนจนหรือจนกว่าเข้าไปเล่นทั้งนั้น ยิ่งคนรวยเล่นมาก ๆ ตรวจสอบก็ยาก รายได้ก็ไม่ได้ชัดเจนเป็นกอบเป็นกำ อันนี้ก็เป็นประเด็นที่ไม่ได้พูดถึง แต่สำคัญกว่านั้นก็คือว่า อะไรก็ตามที่เคยผิดกฎหมายแล้ว เราทำให้ถูกกฎหมาย เราคิดถึงเฉพาะเรื่องรายได้ไม่ได้ นั่นคือการส่งสัญญาณจากภาครัฐว่า รัฐถือเรื่องนี้เป็นเรื่องผิดหรือเป็นเรื่องปกติ แล้วเมื่อเรายอมรับว่ามันถูกกฎหมาย นั่นก็หมายความว่ามีความจะมีคนอีกจำนวนมากซึ่งเข้ามาสู่วงการพนัน ผมไม่ได้บอกว่าเดิมไม่มีคนเล่นการพนันในประเทศไทย ไม่ใช่ ผมก็รู้ว่ามี บ่อนก็มีอยู่เยอะ แต่อย่างน้อยที่สุดพอมันเป็นเรื่องผิดกฎหมาย คนจำนวนหนึ่งก็พยายามไม่ยุ่งเกี่ยว คนที่อยากมายุ่งเกี่ยวกับต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ ไม่มากนักน้อย แต่ถ้าบอกทำถูกกฎหมาย จากนั้นไปก็คือตรงนี้ก็เอนกทั้งไป ทุกคนก็อยากจะไปกันหมด แล้วมันจะมีปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาเยอะ

ผมก็พยายามยั่วว่า ที่ผมเป็นห่วงอนาคตของประเทศนี้เพราะว่า ถ้าเราบริหารด้วยหลักการ นิยมกันมากคือ CEOs นิยมกันมาก บอกได้ว่าบรรทัดสุดท้ายคือเรื่องเงินเรื่องเดียว ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำลายสังคมและเป็นอันตรายต่อสังคมมากที่สุด ถามว่าน่าห่วงแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับว่าจะบริหารแบบนี้ไปอีกนานเท่าไร ท่านก็ดูเหมือนมันออกมาแล้วตั้ง 8 ปี แล้วก็อาจจะมีคนมารับช่วงอีก 8 ปี พอดีลูกชายท่านโตทันมารับต่อไปอีก 8 ปี อะไรทำนองนี้ ผมก็ไม่ทราบ แต่ผมไม่คิดว่าแนวทางนี้ยั่งยืน และมันก็อยู่ที่ว่าสังคมไทยจะมองเรื่องนี้ยังไง ปัญหาอย่างหนึ่งที่ผมยอมรับก็คือว่า ผลพวงจากการเข้าไปแทรกซึมสื่อค่อนข้างได้ผล เพราะฉะนั้นก็จะมีกรสร้างกระแสและภาพลักษณ์ที่ทำให้รัฐบาลในปัจจุบันนี้สามารถชักจูงได้ง่าย และใช้ได้อย่างไม่เกรงใจจริง ๆ ผมยกตัวอย่างว่ากลับมาเรื่องการแปลงสัญญาสัมปทาน ก็ใช่ แม้กระทั่งพวกเราใครดู UBC ก็ให้เห็น ถ้าดูช่องที่มาจากต่างประเทศ เขาห้ามโฆษณา ก็เอาเวลาช่วงนั้นอธิบายหมดเลยว่าที่รัฐบาลทำมันถูกยังไง มันดียังไง มันไม่มีความเสียหายยังไง คนที่อ่านแล้วก็ไม่ได้คิดตามอะไร ก็คงว่านักวิชาการธรรมศาสตร์ บ้ากันหมด ทั้งนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ที่ออกมาคัดค้าน นี่คือปัญหาที่มันเป็นปัญหาจริง ๆ ในเชิงการครอบงำหลักการใช้สื่อ ซึ่งเป็นอันตรายอย่างหนึ่ง

นักศึกษา

ตอนนี้เหมือนกับท่านเอาอำนาจไว้ในมือท่านเกือบทั้งหมด ไม่ทราบว่าเราจะพochtทานอำนาจตัวนี้ได้อย่างไร เพราะดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่เกินขีดทาน

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ถ้าตอบเดียวจะกลายเป็นหาเสียง ก็เอาเป็นว่าผมว่าในทุกวงการนะครับ จะต้องพยายามที่จะติดตาม แล้วก็หาแนวความคิด แล้วก็ยืนยันที่จะไม่ให้ทุกสิ่งทุกอย่างพัดพาไป ทาง การเมืองเองผมก็ต้องยอมรับว่า มันก็อยู่ที่ทางพรรคฝ่ายค้านด้วยว่าจะแก้ไขปรับปรุง พัฒนาตนเองอย่างไรถึงจะมาสู้ตรงนี้ได้ แต่ว่ามันก็ได้มีแต่เฉพาะพรรคฝ่ายค้านนะครับ

คนในแวดวงสื่อสารมวลชน บรรดาผู้ประกอบการอาชีพ นักวิชาชีพต่าง ๆ นักวิชาการก็ต้องพยายาม ผมทราบดีว่ายาก เพราะว่าสมัยก่อนเราไม่เคยมี เวลาที่นักวิชาการที่เป็นที่ยอมรับนับถือว่าอาวุโสออกมาตัดทอน แล้วก็วันรุ่งขึ้นถูกนายฯ ด่ากลับ จะไปซ้ำอีกครั้งทุกเสาร์เช้า มันก็เป็นอย่างนี้ ผมก็ยังนับถือคนที่กล้ายกถามาพูดทั้ง ๆ ที่รู้ว่าถูกด่าทั่วประเทศปากต่อปาก แต่มันก็จำเป็น ข้าราชการซึ่งมีความคิดเป็นของตัวเองก็ต้องลาออกไปเยอะในช่วงปี 2 ปีที่ผ่านมา ซึ่งหวังว่ามันจะไม่เป็นอย่างนี้ตลอดไป และผมก็ยังเชื่อว่า สังคมเราคงเข้มแข็งเกินไปกว่าที่จะจำนนต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อย่างง่ายจนเกินไป

นักศึกษา

จากประสบการณ์ที่ท่านได้มีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศ ท่านคิดว่าปัญหาแรกที่ประเทศไทยจะต้องแก้ไขคืออะไร

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ตอบยากครับ เพราะว่า ไม่รู้ว่าหมายถึงอีก 2 ปี หรือว่าอีก 16 ปี ปัญหาก็คงไม่เหมือนกัน ผมหวังอย่างนี้ครับ สมมติมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ผมยังคิดว่าถ้าไม่ไกลจากนั้นเกินไป การแก้ปัญหาต้องพยายามดึงแนวทางในนโยบายต่าง ๆ กลับมาในลักษณะที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม แต่ถ้ายาวไปจากนี้ผมยังเชื่อว่านโยบายที่ทำกันอยู่อาจจะสร้างวิกฤตอีกรูปแบบหนึ่งขึ้นมา และในที่สุดคนที่เข้ามาต่อไปอาจจะไม่ต้องคิดถึงนโยบายอะไรเลย นอกจากหยุดยั้งวิกฤตเหมือนกับเมื่อตอนปี พ.ศ. 2540 ด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้น ที่ผมตอบก็เพราะไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไร แต่ว่าแนวสำคัญที่สุดผมคิดว่าเราต้องกลับมาเรื่องการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม

อาจารย์อนุสรณ์ ภักดีสุขเจริญ

ผิดคาดนะครับ โดยปกติมักจะไม่ค่อยมีคำถามมากนักในการสัมภาษณ์แบบนี้ แสดงว่า คุณอภิสิทธิ์ บรรยายเปิดประเด็นได้น่าสนใจมาก ขอบขอบคุณครับ ผมอาจารย์อนุสรณ์ อาจารย์พิเศษของคณะฯ ความจริงก่อนที่จจะรู้ว่าคุณอภิสิทธิ์จะมา ผมเตรียมคำถามไว้ 2 หน้ากระดาษ แต่พอฟังจนพูดจบ ก็แทบจะปิดคำถามทั้งหมดไปได้เลย ความรู้สึกเดิม ๆ ที่มีต่อภาพพจน์ของบุคคลสาธารณะคือนักการเมืองนั้น ไม่เคยประทับใจเลยตั้งแต่สมัยเด็ก ๆ แล้ว และก็เป็นที่วิชาชีพที่ไม่ชอบ บังเอิญโชคดีที่มีโอกาสได้รับฟังความคิดเห็น และได้ใกล้ชิดกับคุณอภิสิทธิ์ ในวันนี้ ก็นับเป็นโอกาสที่ดีมาก สิ่งที่ผมอยากจะทำคือจริง ๆ แล้ว นักศึกษาสถาปัตยกรรมที่นั่นอยู่ในห้องนี้ ซึ่งต่อไปอีก 3-4 ปีเขาจะต้องออกไปประกอบวิชาชีพเป็นสถาปนิก คราวนี้ผมอยากจะเรียนฝากเป็นคำถามซึ่งสั้นมาก ก็คือว่า การที่สถาปนิกคนหนึ่งจะประกอบวิชาชีพอย่างมีคุณภาพได้จะต้องประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก ๆ คือ หนึ่ง เรื่องของการหาความรู้พื้นฐานทางด้านวิชาชีพด้วยการเรียนวิชาสถาปัตยกรรมในสถาบันต่าง ๆ ซึ่งอาจใช้เวลา 5-6 ปีแล้วแต่สถาบัน แต่ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกเรียน คำถามที่มีอยู่ในใจบรรดานักศึกษาก็คือว่า เรียนจบออกไปแล้วเราจะได้งานที่ดีทำหรือเปล่า สอง หลังจากที่เราจบไปแล้ว วิชาชีพที่เราเลือกนี้เป็นที่ยอมรับหรือไม่จากบุคคลทั่วไปและจากภาครัฐเองด้วย ในท้ายที่สุด เมื่อเรียนจบจริง ๆ ซึ่ง 5-6 ปี ก็นาน

นะครับ แล้วจะมีงานที่ดีทำหรือเปล่า อยากจะบอกว่าทั้งหมดนี้บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีบทบาทอย่างมากคือนักการเมือง ซึ่งอยากจะเรียนว่าแท้ที่จริงแล้ว ภาครัฐเองก็มีส่วนเป็นอย่างมากในการสนับสนุน และสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้กับผู้คนทั่วไป ให้รู้จักวิชาชีพสถาปนิกและความสำคัญของสถาปัตยกรรม ตลอดจนบทบาทในการเป็นนายจ้างที่ดีของผู้ที่ประกอบวิชาชีพนี้ ด้วยการยอมรับและกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ส่วนในเรื่องของการสร้างงานให้เกิดขึ้น อยากจะยกตัวอย่างในต่างประเทศที่เคยเห็นมาหลายแห่งนั้น รัฐบาลแต่ละชุดมักจะให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและสร้างโครงการต่าง ๆ ที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยเฉพาะโครงการที่เอื้อต่อการสนับสนุนการเรียนรู้ในเชิงศิลปะ วัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้คนตระหนักถึงผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มของรัฐบาลแต่ละชุด เช่น ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเข้าใจว่าคุณอภิสิทธิ์เอง ก็มีความเข้าใจและรู้จักประเทศนี้ดีอยู่แล้ว ในสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลจากชุดของ จิสการ์ เดสตองค์ ไปเป็น ฟร็องซัว มิตเตอรังก์ นั้น ก็มีการคิดทำโครงการขึ้นมาหลายโครงการ และแต่ละโครงการเป็นโครงการที่มีขนาดใหญ่มาก มีการระดมความคิดทุกระดับของนักออกแบบในประเทศของเขา เพื่อให้เกิดผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ และดูเหมือนว่าแต่ละรัฐบาลก็จะมีแนวคิดเช่นนี้ ซึ่งท้ายที่สุดก็จะเกิดผลดีตามมา ทั้งต่อวงการวิชาชีพออกแบบสถาปัตยกรรม วิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญที่สุด ผลที่ประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับในแง่ของการศึกษาในภาพรวม ถ้ามองว่าแนวคิดเช่นนี้เคยเกิดขึ้นในรัฐบาลของไทยบ้างหรือเปล่า และถ้าพรรคประชาธิปัตย์เองมีโอกาสเข้ามาบริหารประเทศอีกครั้ง จะมีโอกาสมากขึ้นหรือไม่

อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพ เป็นต้นว่าเรียนจบแล้วสอบใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพได้แล้ว และถึงเวลารัฐบาลจะสร้างงานจริง แต่ในการเปิดประกวดแบบ นักศึกษาที่นั่งตรงนี้ที่เพิ่งจะได้รับใบประกอบวิชาชีพใหม่ ๆ ก็คงจะไม่มีสิทธิเข้าร่วม เพราะว่าอาจจะประกวดแบบอาคารอะไรก็ตาม สมมติเป็นโครงการประกวดแบบก่อสร้างหอสมุดประชาชนของรัฐบาล มีงบประมาณสัก 200 ล้านบาท คนที่เข้าร่วมทำแบบประกวดจะต้องมีผลงานการออกแบบขนาด 200 ล้านบาทแล้วไม่ต่ำกว่า 5 งาน ย่อมไม่มีโอกาสที่สถาปนิกใหม่จะเข้าร่วมประกวดได้ ขออภัยนะครับที่เล่าความจริงให้ฟัง แต่ถ้าเป็นที่อื่นอาจจะจัดให้มีการประกวด 2 รอบ คือ รอบที่หนึ่ง จัดประกวดความคิด รอบที่สอง คนที่ชนะแบบความคิด ไม่ว่าจะมีความประสงค์หรือไม่ แต่ความคิดดีใช้ใหม่ ให้ไปร่วมงานกับอีกบริษัทหนึ่งที่มีความพร้อม ก็จะมีโอกาสสร้างงานที่ดีได้ ตรงนี้ถ้ารัฐเข้าใจและยอมปรับระเบียบใหม่ก็จะเป็นสิ่งที่ดี

อีกเรื่องหนึ่งมีคำถามเกี่ยวกับเรื่อง WTO อันนี้ผมขออนุญาตให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า จริง ๆ แล้วความถูกต้องอยู่ที่ว่า ณ จุดหนึ่งเมื่อประเทศใดเปิดประเทศต้องเปิดเป็นระบบการค้าเสรี แต่ว่าในระหว่างนั้นเราอาจจะต้องการเวลาเพื่อการเตรียมพร้อม การปรับปรุงกฎระเบียบ หรือวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ในประเทศ รวมทั้งกฎหมายด้วย ให้สอดคล้องกับภาวะการแข่งขันในตลาดโลก ให้เราเตรียมตัวให้พร้อม และให้เขาเข้ามาในรูปแบบที่เราควบคุมได้

แต่ว่าในขณะที่ผมไม่แน่ใจจริง ๆ แล้วหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง มีความพร้อมและมีความเข้าใจที่ตรงกันในประเด็นหลัก ๆ หรือเปล่า จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เยอะมาก แม้กระทั่งเรื่องที่ผมพบว่า มีข้อตกลงบางอย่างที่ทางเราเองไปทำความตกลงกับบางประเทศไว้ ซึ่งมีการผูกมัดระยะเวลายาวและได้รับการยกเว้นทุกอย่าง เขาไม่ต้องรอสรุปข้อตกลง WTO ก็ได้ ขณะเดียวกันการเริ่มเปิดการเจรจาการค้าระบบที่เรียกว่า bilateral ระหว่าง 2 ประเทศตัวต่อตัว เช่น เปิดการเจรจากับจีน กับออสเตรเลีย กับญี่ปุ่น อะไรทำนองนี้ ซึ่งเป็นการตกลงที่เร็วมาก ตรงนี้ น่าจะพิจารณาให้รอบคอบว่าจะมีผลกระทบอะไรบ้าง ในขณะที่หลายฝ่ายยังไม่พร้อม ซึ่งอาจจะทำให้เกิดช่องว่างในการเลือกประโยชน์เฉพาะกลุ่ม และอาจเป็นปัญหาในระยะยาวได้เพราะความไม่พร้อม จึงอยากสอบถามตรงนี้ว่า ทำอย่างไรเราถึงจะมีโอกาสเตือนให้นักการเมืองที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้รอบคอบบนพื้นฐานของข้อมูลที่ต้อง และคำนึงถึงประโยชน์ของคนส่วนใหญ่และทุกวิชาชีพเป็นหลัก ณ จุดนี้ คำถามที่สั้นที่สุดที่วกก็คือ เมื่อไรที่คุณอภิสิทธิ์ เองจะอยู่ในตำแหน่งที่ตัดสินใจได้ เช่น เป็นผู้นำของรัฐบาล และมีโอกาสกำหนดนโยบายบริหารประเทศให้ปรากฏเห็นเป็นการพัฒนาที่ถูกต้องและชัดเจนมากกว่านี้ จะเป็นไปได้หรือไม่ครับ

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

มีหลายประเด็นมากเลย แต่สิ่งแรกต้องเรียนว่า การรับรู้และความเข้าใจถึงบทบาทของวิชาชีพของท่าน ต้องยอมรับว่ายังไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่ว่าท่านก็จะได้เปรียบพวกผม อย่างน้อยท่านไม่ใช่วิชาชีพที่สังคมรังเกียจ เขาไปสำรวจเรื่องในโอกาสวันเดี๋ยว่า อาชีพไหนที่เด็กไม่ชอบที่สุด พวกผมก็มาที่หนึ่ง และผมเชื่อว่าจะจองที่หนึ่งไปอีกนาน เพราะฉะนั้นจริง ๆ แล้ว อย่างน้อยโดยพื้นฐานในเชิงภาพลักษณ์ของวิชาชีพ ปัญหาอย่างน้อยก็อาชีพอื่นอยู่เยอะ แต่ว่าในกระบวนการการทำงาน คิดว่ายังต้องทำความเข้าใจเพิ่มไปอีกมาก ไม่ใช่เฉพาะสถาปนิก แต่ว่าในขั้นตอนโครงการต่าง ๆ แม้กระทั่งที่ปรึกษา ไปถึงบุคลากรด้านอื่น ๆ ที่เข้ามา ให้ความเข้าใจ ความยอมรับหรือความสำคัญตรงนี้ เรายังไม่ค่อยจะปลูกฝังกัน และนั่นคือปัญหาของหลายโครงการ และก็คือปัญหาของการฉ้อฉลที่เกิดขึ้น

ประเด็นที่สองที่พูดถึงว่าพวกเราจะถูกกัดกัน และนี่เป็นตัวอย่าง และก็รวมไปถึงประเด็นอื่น ๆ ว่า ผมถึงคาดหวังว่าต่อไปองค์กรวิชาชีพต้องทำงานหนักในเรื่องนี้มากขึ้น ทำงานหนักในการที่จะบอกนักการเมือง หรือฝ่ายนโยบายว่าปัญหาอย่างนี้มันมีอยู่ แล้วก็ต้องดีແມ່ให้สังคมอีก เพราะวิธีการกัดกันที่ยกขึ้นมา คือวิธีการที่ตอนนี้ใช้แบบแพร่หลายที่สุดอย่างใครตามเรื่องโกงปุ๋ยจะรู้ ทั้งที่วิธีการโกงปุ๋ยเริ่มต้นจากการที่บอกว่าจะให้ปุ๋ยอย่างนี้ และคนที่จะขายปุ๋ยอย่างนี้ได้ต้องมีปุ๋ยอยู่ในสต็อกแล้ว ซึ่งมันไม่มีคนไหนที่ไหนมีในประเทศมีอยู่รายเดียว ก็คือปัญหารูปแบบของการกัดกัน แล้วก็รูปแบบของการทุจริต ซึ่งผมคิดว่าต้องส่งเสียงดังกันให้มากขึ้นในวิชาชีพของเรา ส่วนโครงการขนาดใหญ่ ผมคิดว่ามันก็มีการคิดอยู่ แต่ว่าในกรอบไหน อย่างไรจะต้องแล้วแต่สถานการณ์ รัฐบาลที่แล้วเป็นรัฐบาลที่ไม่มีสิทธิ์คิดเรื่องนี้เลย เพราะไม่มีตั้งค์ เก็บตั้งค์ไว้ให้รัฐบาลชุดนี้ใช้ แต่ผมว่ามี

อยู่หลายโครงการ ซึ่งขณะนี้เห็นชัดเจนมากขึ้น แม้กระทั่งมาตรการหลายอย่างที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ และที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน รัฐบาลก็สำคัญ แล้วก็ยังมองว่าปัญหาเกี่ยวกับการจัดการในที่สุดต้องนำไปสู่การบริหารในเรื่องไหน ถ้าผมจะมีเมื่อไร ไม่มีใครทราบอนาคตทางการเมือง เมษายันนี้ผมยังไม่รู้เลยจะเป็นอย่างไร แต่ว่าผมคิดว่าพยายามที่จะให้องค์กรมีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองและรัฐให้ชัดเจนขึ้น ตอนแรกที่ท่านตอบโต้ตัวอย่างแล้วว่าการเมืองไม่ได้ห่างกันมาก แต่ว่าตัวอย่างที่นักศึกษายกขึ้นมาแต่ละตัวอย่าง ก็เป็นตัวอย่งก่อนที่นักศึกษาจะเกิดทั้งนั้นเลย แต่ว่าอันนี้ก็เป็นความจำเป็นที่จะต้องมีความตื่นตัวมากขึ้น ความจริงอาชีพนักการเมืองตอนหลังก็หลากหลายกว่าเดิม เดิมส่วนใหญ่ก็ทนายความ ครู นักจัดรายการวิทยุ เหตุผลเพราะอะไรไม่รู้ไหม เหตุผลเพราะว่าคนเหล่านี้จะพูดในที่สาธารณะ แต่ว่าตอนหลังก็เป็นนักธุรกิจเสียมาก แต่ว่าเราอยากได้นักวิชาชีพมาก วิศวกรก็มี แพทย์ก็มี แต่ว่ายังไม่หลากหลายเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งก็คือคนมาอยู่ในวงการ อีกส่วนหนึ่งก็คือความสัมพันธ์ในเชิงองค์กรที่จะต้องทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นแล้ว มากกว่าในการเจาะเป็นรายบุคคล ผมอาจจะสนใจ หรือใครจะสนใจ หรือคณะฯ หรือคนในวงการอาจจะรู้จักคนนั้นคนนั้นมันยังไม่พอ มันต้องทำให้เกิดความรับรู้ในหมู่นักการเมือง ในฐานะพรรคการเมืองว่า ตรงนี้เป็นวิชาชีพซึ่งมีประเด็นที่กำลังจะบอกกับสังคมว่าการแก้ปัญหาบางอย่างต้องทำอย่างไร

ศาสตราจารย์ ดร. วิมลสิทธิ์ หรยางกูร

ขออนุญาตใช้สิทธิ์พาดพิงครับ ที่ได้พูดถึงว่า ผมอยากจะยกตัวอย่างให้เห็นว่า ในกรณีสร้างรัฐสภาใหม่ ก็เป็นตัวอย่งที่ชัดเจนว่ามีการตัดสินใจ ท่านประธานก็บอกว่าไปลพบุรี แล้วก็ทางฝ่ายรัฐบาลก็ดูเหมือนว่าอยากอยู่ตรงที่ของการรถไฟ ผมคิดว่าความคิดเหล่านี้ทำไมไม่ใช่เป็นของสถาปนิก นักผังเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงในฐานะสถาบันวิชาชีพ ดูเหมือนว่าเราไม่มีโอกาสตรงนี้ ทั้งที่เราได้มีบางท่านที่มีการทักท้วงไปบ้าง แต่ในภาพรวมแล้ว ผมคิดว่าบทบาททางวิชาชีพของเรา พูดตรง ๆ ไม่ได้เป็นที่ยอมรับสักเท่าไร ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายไหน ที่นี้ผมอยากจะเรียนถามว่า ในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งไปประชุมที่อาคารรัฐสภาเป็นประจำก็อยากจะเรียนถามว่า ถ้าหากว่าจะจ้างสถาปนิก คิดว่าจะบอกอะไรสถาปนิก ถ้าจะไปทำอย่างไร หรือว่าจะมีกระบวนการอย่างไรที่จะก่อให้เกิดภาพอย่างเช่น ออสเตอร์เลีย มาเลเซีย ซึ่งเขาก็มีอาคารรัฐสภาที่สง่างาม เรียบตรง ๆ ว่าคงไม่ใช่ไปซุกอยู่ข้างหลังตรงที่รถไฟ ก็อยากจะถามความเห็นครับ

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ต้องเรียนอีกทีว่า จะพูดว่ามันเกิดจากปัญหาความไม่ยอมรับทัศนะของวิชาชีพหรือไม่ ไม่ได้คิดว่าเป็นอย่างนั้น เค้าให้ฟังนิดหนึ่งว่าเรื่องของพื้นที่ตรงรถไฟไม่ได้เพิ่งมาคิด มันเป็นความคิดมาตั้งแต่สภาฯ ชุดที่แล้ว ซึ่งพูดง่าย ๆ คนที่รับผิดชอบตอนนั้นในสภาฯ ก็คือ คนในกลุ่มเดียวที่มาอยู่ในรัฐบาลในขณะนี้ แต่ว่าเสนอมาท่านนายฯ ชวน ท่านไม่อนุมัติ ซึ่งผมไม่ทราบว่าท่านเอามาจากวิชาชีพหรือเปล่า แต่เหตุผลเนื่องจากคล้าย ๆ ที่ท่านพูด มันไม่ใช่พื้นที่ที่ทำให้เกิดความสง่าของตัวอาคาร แล้วก็สภาพการจราจร และทางเข้าออกอะไรต่าง ๆ มันไม่น่าจะเหมาะสม ที่นี้ใจท่าน ท่านก็พูดท่านเองว่าน่าจะคิดถึงการย้ายไปพร้อม ๆ กับ

อีกหลายส่วน ถ้ารัฐบาลในแง่ของทำเนียบ ใครไม่ไป ความจริงก็น่าคิดในส่วนขององค์กรอิสระ เพราะเรามีขึ้นเยอะ เพิ่มขึ้นเยอะจากรัฐธรรมนูญ เช่น ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งในปัจจุบันส่วนใหญ่ไปเช่าตึกในเมืองอยู่ และอยู่แบบกระจัดกระจาย อยู่แบบยากลำบาก บางช่วงบางยุคมีการไปเช่าตึก แต่ว่าได้ชั้น 2 กับชั้น 4 ลำบาก แล้วก็สภาพเอง ขณะนี้พอแล้วก็ย้ายงานบางอย่างออกไปอยู่ที่ตึกซึ่งอยู่ห่างไกลจากรัฐสภา จนกระทั่งความจริงก็เขว

ท่านประธานท่านปัจจุบันเคยเสนอว่า อยากจะให้พื้นที่ให้ สส. ใช้เพิ่มขึ้น ทำไม่ไม่ย้ายห้องสมุดไปอยู่ตึกแถวพระราม 6 ผมก็งง ท่านจะเอาห้องสมุดไปให้ใครใช้ คนอยู่ที่หนึ่งจะเอาห้องสมุดไปอยู่อีกที่หนึ่ง มันก็เบ่ไปหมด ผมคิดว่าปัญหามาจากฝ่ายการเมืองมากกว่า แต่ถ้ามาถามผมว่าลพบุรีมาอย่างไร ลพบุรีก็เป็นความบังเอิญของท่านประธานที่อยากจะไปที่นั่น ผมก็ยังไม่ได้ไปค้นหลักฐาน แต่กำลังจะไปดูว่าใครซื้อที่แถวนั้นไว้บ้าง ก็อาจจะได้คำตอบว่าทำไมถึงจะไปตรงนั้น หรือไม่ไปตรงนั้น แต่ยังไม่ได้ไปตรวจสอบ มีแต่คนบอกมากำลังไปตรวจสอบอยู่เหมือนกัน ผมคิดว่าผมแยกประเด็นอย่างนี้ ถ้านักวิชาชีพช่วยคิดช่วยเสนอมาจะมีน้ำหนัก ผมไม่คิดว่าสังคมไม่ให้น้ำหนัก เพียงแต่ว่ากระบวนการตัดสินใจของเราในแง่ของฝ่ายการเมือง เรายึดถือปัจจัยอะไรเป็นตัวตัดสินใจ และก็อยู่ที่ว่าความสามารถในการอธิบายและที่ความสนใจของสังคม ถ้าสังคมไม่ค่อยสนใจจะไปไหนก็เรื่องสภา ไปยุ่งกับเขาทำไม มันก็ลำบากในการที่จะให้ทัศนะของวิชาชีพมีน้ำหนัก มีผลจริงครับ

ศาสตราจารย์ ดร. วิมลสิทธิ์ ทรายงาม

มีเพิ่มเติมอีกนิดหนึ่งว่า ที่คุณอภิสิทธิ์ได้พูดมาในตอนต้น ซึ่งคิดว่าตรงประเด็นในเรื่องของการศึกษาทางสถาปัตยกรรม ลำดับทั้งที่ 1 2 3 ตรงหมดเลย เรื่องที่หนึ่งก็คือเรื่องของชีวิตเมืองที่จะขยายขึ้น เรื่องที่สองก็เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องพลังงาน เรื่องที่สามก็เป็นเรื่องของกระแสทางวัฒนธรรม ผมคิดว่าทั้งสามเรื่องเกี่ยวข้องกับเรื่องการเรียนการสอนของเรา เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของเราโดยตรง และโดยเฉพาะอยากจะหันกลับมาที่เรื่องของเมือง เพราะเมืองผมคิดว่าเป็นเรื่องใหญ่ด้วยซ้ำ และจริง ๆ ก็เป็นงานคนละประเภท เรียนตรง ๆ ว่าถ้าคนที่อยู่ในศาสตร์พวกนี้จะรู้ดีว่ามันเป็นคนละเรื่องกัน ก็ไม่ทราบว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร ให้ข้อมูลผิดหรือเปล่า หรือว่าอธิบดีกรมผังเมืองเก่าเคยเป็นอธิบดีกรมโยธาฯ เท่าที่ผมทราบเป็นคนเดียวกัน เรื่องอย่างนี้เกิดขึ้นได้ทั้งที่มีจดหมายทักท้วงจากคนที่เกี่ยวข้องในวงการทางด้านผังเมืองมาตลอด แล้วสิ่งเหล่านี้มันเกิดขึ้น อยากเรียนถามว่าเป็นเรื่องของกระบวนการทางการเมืองที่ทำให้มันเป็นไป หรือว่ามันจะเป็นไปในลักษณะที่ว่าต่อไปนี้งานผังเมืองจะให้เอกชนทำ เอกชนโตขึ้น มันจะไปในทิศทางที่คุณอภิสิทธิ์ พูดในตอนต้นหรือไม่ครับ

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ความสับสน แล้วก็ข้อความผิดเพี้ยนที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปครั้งที่แล้ว ยากที่จะหาเหตุผลมาอธิบายจริง ๆ เพราะว่า ผมเรียนว่า ผู้นำรัฐบาลตั้งเป้าเพียงแค่ว่าท่านอยากจะเป็นผู้

ได้ชื่อว่าตั้งกระทรวงทั้งหมด 20 กระทรวง ไม่รู้ว่าขอตั้งวันที่ 1 ตุลาคมด้วย โดยตอนแรกวางแผนถึงขั้นว่า 1 ตุลาคม ก่อนแปดโมงครึ่ง นายกฯ จะออกโทรทัศน์ทั่วประเทศ แล้วก็ดีดมือหรืออะไรบอกว่าระบบราชการใหม่ได้เริ่มขึ้นแล้ว เป็นการปฏิรูปครั้งแรกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 บังเอิญว่ากฎหมายไม่ออกมา เนื่องจากว่ามีขั้นตอนการลงพระปรมาภิไธย และท่านยังไม่ทรงลงพระปรมาภิไธย ท่านสั่งมา ก็เลยต้องเลื่อนแผนออกไป แต่จะเห็นว่า หลังจาก 1 ตุลาคม หรือ 2 ตุลาคมมานี้ ผู้นำรัฐบาลไม่ค่อยพูดเรื่องนี้ คือ ต้องการแค่ทำได้ทำกฎหมายตัวนั้น และได้ทำโครงสร้าง และโครงสร้างบางเรื่องมาปรากฏชัดทีหลัง อย่างเช่นผมนั่งเป็นกรรมาธิการในสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ต้นจนจบ ในกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศเขาไม่เคยบอกเลยว่ามาทำงานแรกต้องมาแปรสัญญาสัมปทาน เขาบอกมันจำเป็นต้องมีกระทรวงนี้ เพราะว่าเทคโนโลยีสารสนเทศสำคัญมาก ต้องผลิตนักวิจัยเยอะแยะไปหมด ซึ่งผมก็เถียงเขาว่างานทั้งหลายเหล่านั้นไม่ต้องมีหรือกระทรวงนี้ แต่พัฒนาหน่วยงานในลักษณะที่รัฐที่เป็นองค์กรอิสระ และมีความคล่องตัวมาพัฒนาเขาก็เถียงมา ที่นี้กรณีงานของกรมโยธาฯ โดยข้อเท็จจริงแล้วมันจะคล้ายกับ รพท. แต่อีกหลายกรมซึ่งมันควรจะไปรวมอยู่เป็นกระทรวงที่ดูแลงานในเชิงการก่อสร้าง และโดยหลักมันน่าจะจะต้องเริ่มกระจายไปสู่ท้องถิ่น เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า รพท. ก็จะไม่ไปแต่เสร็จแล้วพอมีเสียงคัดค้านก็ไปตั้งเป็นกรมทางหลวงชนบท แล้วก็บอกว่าโครงการของชนบทอีกไม่กี่ปีก็ไป

กรณีของกรมโยธาก็เกิดปัญหาแบบเดียวกันก็คือ โดยหลักดูเหมือนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญแล้ว แต่เกิดการไม่ยอมรับขึ้น แล้วรัฐบาลก็บอกว่าถ้าอย่างนั้นก็อยู่กับผังเมือง เดิมชื่อว่ากรมผังเมืองและโยธา แล้วก็เกิดปัญหาวุ่นวายต่อต้านอย่างมากว่าทำไมโยธามาที่หลังผังเมือง โดยอ้างว่าผังเมืองเดิมเป็นแค่สำนัก เพ็ญจะมาเป็นกรมแต่โยธาในอดีตเป็นถึงกระทรวง รัฐบาลก็บอกว่ามันไม่เป็นไรก็เป็นโยธา ก็โยธาขึ้นก่อนผมก็อธิบายได้เท่าที่รัฐบาลอธิบาย เพราะรัฐบาลเป็นคนทำ ผมไม่ได้เป็นคนทำ แต่ที่นี่คือข้อเท็จจริงที่ไปที่ไปของตรงนี้ แล้วก็ผมก็มีความเข้าใจว่าหลังตุลาคมมา ก็มีความไม่ลงตัวอย่างมาก เพราะภารกิจมันขัดแย้งกันในการที่จะอยู่ด้วยกัน แล้วก็ส่งผลไปถึงการโยกย้ายข้าราชการ จากภารกิจหนึ่งถึงอีกภารกิจหนึ่งหรือไม่อย่างไร ผมว่าวันข้างหน้าก็อาจจะต้องมีแก้ไขอีก แต่ถ้าถามผมว่าทำไมเป็นอย่างนี้ มันเป็นอย่างนี้เพราะที่ผมลำดับเหตุการณ์มาจริง ๆ แล้ว ก็เราก็ก็นึกแต่หวังว่าเวลาที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจะมาทบทวนดูกันให้ชัดเจน เพราะว่าทั้งหมดคือความรีบร้อนที่ขีดเส้นตายเอาไว้ว่า ตุลาคมนี้เสร็จทั้ง 20 กระทรวง ผมอยู่ในกรรมาธิการ พอเราซักถาม มันช้ากว่าเวลา แล้วมันใกล้เดือนตุลาคมหรือตามกรอบเวลาขึ้นมา นายกฯ เขาก็สั่งมาเลย บอกว่าให้ประชุมอีกวันเดียว วันที่เขาสั่งมาว่าให้อีกวันเดียวนั้นเหลืออีก 14 กระทรวงที่ยังไม่ได้พิจารณา เขาก็ทำเสร็จคืนเดียว เพราะเขาบอกว่าเขาเสียข้างมาก ก็ขอลงมติ เดิมเขาก็เถียงกับผม ตอนหลังเขาก็ไม่ใช้วิธีเถียง เขาเจียบ เขาเสียเวลาให้ผมพูดไป เดียวพูดเสร็จก็หยุดเอง พูดที่มันตรงข้ามกับผม บางทีเขาก็แกล้งพูดตรงข้ามกับสิ่งที่เราคิด เพื่อเขาจะพูดกลับมาอย่างที่เราคิดคือ ปัญหาพอเราไม่ยอมรับในเรื่องของการใช้เหตุใช้ผล แต่ความเข้าใจง่าย ๆ ว่า ประชาธิปไตยคือเสียข้างมาก ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่ง มีอีกเยอะไหมครับ เดียวเกินเวลา เชิญเลยครับ

อาจารย์พีรธร แก้วลาย

อยากจะถามคุณอภิสิทธิ์ว่า ทราบว่าก่อนที่จะลงมาอยู่ในการเมือง ได้เป็นอาจารย์มาก่อน อยากจะทราบว่า การเปลี่ยนที่หนึ่งจากนักวิชาการมาเป็นนักการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

มีคนถามว่าทำไมไม่คิดผิด โดยข้อเท็จจริงต้องสารภาพว่าตั้งใจที่จะมาเป็นนักการเมืองนานแล้วตั้งแต่เด็ก เพราะฉะนั้น รู้อยู่ว่าจะมาเป็นนักการเมือง ตัดสินใจเรียนก็เลือกเรียนในสาขาที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์กับการทำงานทางการเมือง แล้ววันที่มาสมัครเป็นอาจารย์ธรรมศาสตร์ ก็เรียนกับท่านคณบดีในคณะตรง ๆ ว่า ถ้าผมมีโอกาสออกไปการเมืองได้ ผมก็ออก ท่านก็ทราบและกรุณารับเอาไว้ใช้งานอยู่ประมาณปีกว่า เพราะฉะนั้น ผมเลยไม่ค่อยมีความรู้ลึกว่าต้องปรับตัวในการเป็นนักการเมือง เพราะผมคิดว่าจะเป็นนักการเมืองตั้งแต่ต้น แต่ว่าความเป็นนักวิชาการหรือความเป็นนักการเมือง หลายคนก็คิดว่ามันจะขัดกันอยู่อย่างรุนแรง ส่วนหนึ่งก็ต้องยอมรับว่า พอมาเป็นนักการเมือง การที่จะได้แสดงออกอย่างอิสระ 100% มันไม่เหมือนกับเป็นนักวิชาการ เพราะว่าเราอยู่ในการเมือง มันเป็นส่วนหนึ่งของระบบ เช่น เป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง สมมติเรามีโอกาสไปบริหาร เราเป็นส่วนหนึ่งของคณะรัฐมนตรี เราก็ต้องมีความรับผิดชอบร่วม เราก็ต้องมีมารยาท เวลาเราเป็นเสียงข้างน้อย เราก็ต้องเคารพเสียงข้างมาก เพราะฉะนั้น หลายเรื่องมันก็จะไม่เหมือนกัน เวลาที่เป็นนักวิชาการ เราสามารถที่จะพูด ที่เราแสดงออกได้อย่างที่เราคิดเองอย่างเต็มที่ แต่ว่าผมไม่มีปัญหาที่ว่าเมื่อเป็นนักการเมืองแล้ว จะลืมนพื้นฐานในฐานะความคิด เหตุผล และหลักวิชา เพราะผมยืนยันว่าไม่ได้ทำอะไรที่ขาดศีลธรรม อย่างมากที่สุดก็คือผมไม่พูด อย่างมากที่สุดคือหลักเสียงที่จะแสดงทัศนคติ ถ้าหากว่ามันจะเป็นปัญหา แต่ว่าถ้าจะให้ไปพูดอะไรซึ่งมันบิดเบือนหลักวิชา ก็ยาก ไม่ทำ เพราะฉะนั้น ประเภทที่ไปหาเสียง อย่างผมเป็นนักเศรษฐศาสตร์ไปหาเสียงบ้าง เพราะคนนั้นคนนี้เป็นรัฐบาล ราคาข้าวมันจึงเท่านี้ ราคายางมันจึงเท่านี้ อย่างนี้ก็พูดไม่ได้ ได้แต่ให้ข้อเท็จจริงได้ ยุคนั้นราคาข้าวเท่านั้นเท่านั้น แต่ก็พูดเสมอว่ามันไม่ใช่สิ่งที่รัฐบาลเนรมิตได้ เมื่อเป็นอย่างนี้ก็ต้องบอกว่ามีข้อจำกัด มีข้อจำกัดกว่านักการเมืองที่ไม่สนใจสิ่งเหล่านี้ พูดไปตามสิ่งที่เราเห็นว่าจำเป็นจะต้องพูดทางการเมือง แต่ว่าผมก็ได้ย้ำหลายครั้งว่า แนวการทำงานทางการเมืองของผมมันมีข้อจำกัด แต่ว่าผมไม่ได้มีปัญหาวว่าผมจะต้องเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ ในวงการเมืองผมจะต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ ก็ว่าไปตามข้อเท็จจริง ผมว่าการเป็นนักการเมือง เราเป็นอาสาสมัคร แต่ว่าคนตัดสินใจไม่ใช่เรา เพราะฉะนั้น เราอยู่ในพรรค เราจะอยู่ตรงไหนในพรรค สมาชิกพรรคก็เป็นคนตัดสินใจ เราอยู่ในการเมืองในระดับชาติ เราจะได้เป็นผู้แทนใหม่ เราจะเป็นรัฐบาล เราจะเป็นฝ่ายค้าน ประชาชนก็เป็นคนตัดสินใจแล้ว ก็ทำบทบาทเป็นหน้าที่ของเรา ผมเป็นคนเชื่อในการวางพื้นฐาน ผมไม่ต้องการให้ระบบมายึดตัวบุคคล และไม่ต้องการให้บุคคลในระบบพยายามให้ความสำคัญกับทุกคนจนเกินไป คิดว่าไปได้แค่ไหน ทำได้แค่ไหน แต่ว่าข้อตรงกับจิตใจ กับจิตสำนึก กับหลักวิชาของเราให้ดี ดีกว่าที่อยากจะไปไกล ๆ แล้วทิ้งสิ่งเหล่านั้นไป เพราะสุดท้าย สิ่งที่อยู่กับตัวเราจริง ๆ คือ จิตสำนึกว่าเราจะได้อะไร

ผมขอเรียนถามคุณอภิสิทธิ์ใน 2 ประเด็น ขอแสดงความคิดเห็น อันแรกคือ เรื่องเกี่ยวกับการยุบรวมองค์ประกอบ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของกลุ่มที่เป็นหมู่มา การยุบรวมองค์ประกอบเล็ก ๆ ไปเป็นท้องถิ่นที่ใหญ่ขึ้น ในทัศนะของพรรคประชาธิปัตย์ หรือว่าในส่วนของคุณอภิสิทธิ์เอง คิดว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร ประเด็นที่สอง อยากให้วิจารณ์เรื่องนโยบายบ้านคนจน บ้านเอื้ออาทร หรือบ้านมั่นคงที่รัฐบาลกำลังยกประเด็นขึ้นมา ซึ่งในเชิงของการเปิดนโยบายนี้ก็คงเป็นเชิงทางการตลาด อีกอย่างหนึ่งนะครับ อยากจะให้ช่วยอธิบายครับ

คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

เรื่อง อบต. ได้พูดไปบ้างแล้ว ผมคิดว่า ผมยอมรับว่าการยุบหน่วยตำบลเป็นหน่วยอาจจะไม่ใช่สิ่งที่เป็นประสิทธิภาพสูงสุด แต่ขณะเดียวกันผมคิดว่า เราก็ได้พยายามที่จะเปิดช่องทางให้ อบต. สามารถรวมกันได้ หรือสามารถที่จะไปผนวกเข้ากับเทศบาล องค์กรท้องถิ่นอื่น ๆ ได้ ซึ่งน่าจะเป็นทางที่เหมาะสมกว่า โดยให้มันขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคนในท้องถิ่น มากกว่าที่จะไปขับออกมาตองยุบ แล้วท้องถิ่นหน่วยที่เล็ก ในเชิงประสิทธิภาพอาจจะมีปัญหาบางเรื่อง แต่ว่าในอีกด้านหนึ่งก็คือว่ามันได้ไปสร้างความตื่นตัวในเชิงของการปกครองในระบบประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า ซึ่งการยุบไปตรงนี้ง่าย ๆ มันจะส่งสัญญาณถึงกันว่าเราคิดอย่างไรกับประชาธิปไตยในระดับนั้น นอกจากนั้น ผมคิดว่าการเมืองเราไม่ใช่ท้องถิ่นที่มีแต่ อบต. อยู่แล้ว คือ ทุกพื้นที่ในประเทศไทย ยกเว้นในกรุงเทพฯ ในพัทยา จะมีท้องถิ่น 2 ท้องถิ่น คือ เราอยู่ที่ไหนในประเทศไทย ไม่อยู่ใน อบต. และ อบจ. ก็อยู่ในเทศบาลและ อบจ. เพราะฉะนั้น การที่ท้องถิ่นเป็นหน่วยเล็ก วิธีแก้ปัญหาก็คือเราต้องเอางานซึ่งมันใหญ่กว่าหน่วยนั้นไปให้ อบจ. ทำ และสิ่งหนึ่งซึ่งผมคิดว่าเราน่าจะคิดกันให้มากก็คือว่า การสร้างวัฒนธรรมของความร่วมมือระหว่าง อบต. ด้วยกันในกรณีทำงานมันใหญ่เกินไป เพราะฉะนั้น ผมก็เรียนว่า ไม่ใช่ว่าการยุบไม่มีเหตุผลทีเดียว แต่ผมคิดว่ามองเฉพาะเรื่องประสิทธิภาพ ก็ไม่แน่ใจว่านั่นคือคำตอบที่ดีที่สุด แล้วเราก็มองถึงปัจจัยอื่น ๆ ด้วย

เรื่องโครงการใหม่ผมคิดว่าเป้าหมายคงไม่มีใครโต้แย้ง มีคนที่มีความต้องการเรื่องที่อยู่อาศัย แล้วก็ถ้าสามารถเอื้อในเรื่องของเงื่อนไขที่จะทำให้ เขาสามารถซื้อได้ก็เป็นเรื่องที่ดี แต่ว่าผมก็ยังกำลังขอรายละเอียดโครงการไปเหมือนกัน เพราะว่าผมมีความรู้สึกว่าการสร้างโครงการสื่อสารก็อาจจะไม่ตรงจุดเสียทีเดียว เช่น ท่านนายกฯ จะพูดว่ามีโครงการแบบนี้ อีก 5 ปีจะมีสลัม แต่ว่าเท่าที่ดูโครงการมันไม่น่าใช่ เพราะว่ามันเป็นคนละเรื่องกัน แล้วถ้าจะแก้ปัญหาในเรื่องของชุมชนแออัด มันคงต้องไปคิดเรื่องของการจัดการพื้นที่ของรัฐหรือเอกชนที่คนเข้าไปครอบครอง แล้วแนวทางที่คิดจะแก้ปัญหานี้ก็ไม่ได้เป็นเรื่องเพิ่งเกิดขึ้น แต่ในอดีตก็มี แต่มักจะถูกต่อต้าน เพราะว่าแนวคิดส่วนใหญ่ก็เป็นว่าชุมชนมันอยู่พื้นราบมันใช้ที่มาก ก็พยายามจับเขาขึ้นตึก ซึ่งไม่ได้รับการตอบรับจากผู้ครอบครองที่ดิน ซึ่งผมก็เข้าใจ เพราะว่าเวลาผมไปพบปะประชาชน ผมเห็นได้ชัดเลยว่า แม้เป็นชุมชนแออัดพื้นราบ คุณภาพชีวิตไม่ดีขึ้น แต่เวลาไปเจอแฟลตที่คุณภาพชีวิตไม่ดีเลย มีความ

รู้สึกว่ามันยังต่างกันพอสมควร ตรงนั้นก็ไม่ใช่จุด ส่วนไปทำที่ไหน รายละเอียดอย่างไร
ตรงนี้ก็ยังไม่ทราบ บังเอิญเข้าใจว่าไปอยู่กับเรื่องของที่ที่ บสท. ได้ ตรงนั้นก็ไปดูรายละเอียด
อีกที

ศาสตราจารย์ ดร. วิมลสิทธิ์ ทรายงาม

เข้าใจว่าถึงเวลาจะต้องปิดรายการ ในนามของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ขอขอบคุณ
คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาเป็นวิทยากรให้เราในวิชาสัมมนาสถา-
ปัตยกรรมสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และนักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ที่ได้เข้าร่วมการสัมมนาครั้งนี้
ขอปรบมือให้วิทยากรอีกครั้งหนึ่งครับ